

ODAKÜNN SÜT A NAP.

REGÉNY. — IRTA BERKES IMRE.

(Folytatás.)

Magában pedig arra gondolt, hogy milyen kapóra jön neki ez a gyilkosság, mert emellett az ő esete, egy szemtelen, elbizakodott fickó merénylete, igazán semmiség. Ki beszél most arról, hogy Hadaróczy tanárt megvárta a tanítványa, a mikor sokkal hatalmasabb esemény látja az idegeket: Gömör százados agyonlőtte a feleségét.

A ruházatát sebbel-lobbal rendezgetni kezdte, a vőő, ellenszenvos arcát meg-megtörülgette, hogy az idegen, be nem avatott észre ne vehessen rajta semmit. De Bibor kiolvasta a zsmóly, hogy mire gondol.

— Na látja, — mondta neki békítő hangon. Hadaróczy elszégyelte magát.

— Na, azért az mégsem járja, ezt nem lehet tovább így túrni. Az a szerencsése, hogy a harcztéren volt. Megyek haza s megmondom a feleségemnek, hogy Gömör százados gyilkolt. Gyilkolt, ez a helyes kifejezés, gyilkolt.

Bibor a felszemével még utána sandított, s egyszerre valami mély undor fogta el. Nem tudott volna számot adni róla, mitől undorodik, mi zavarta fel a rosszízű, kesernyés benesjét, a megvert tanár-e, az imént lezajlott házassági dráma, a melyhez semmi köze nem volt, hacsak annyi nem, hogy a Görgegi-családot kitűnően ismerte, vagy a zseben át a testét égető levél, a melyet nem mert újra elolvasni az utcán. Egyre azt hajtogatta magában, azt akarta önmagával elhitetni, hogy már egyáltalán nem izgatja Gömör százados, de az utca tulsó során mankóival keményen verve a durva kövezetet, fölukkant előtte a féllábú harcász alakja, a mint kitüntetései meg-megfityegtek foszladozó kabátján gerince nehékes hajla'ánál. Az arcát most is valami gonoszokodó vidámság fénye világította be, rekedten énekelte egy csatadalt, egy ritmikus indulót, a melynek a tüzes hangjai mellett kezdődött talán valamikor az őrző roham. Senki sem hederített rá, de azért a paraszt minden mozdulatából, a hogy ráverte mankóját a kiálló kövekre, a hogy kitüntetései meglibbennek a mellén, s rekedt énekét jókedvvel lódtotta ki a torkából, kirítt, kiordított az öntudat, hogy hiába nem akartok észrevenni biborziak, hiába bújtok el előlem, én mégis itt vagyok, élek, közötök vagyok, jogaim vannak, tartások el, én nem dolgozom többé soha semmit, én már megdolgoztam ezért a rongyos életért. Bibornak észbe jutott, mit mondott röhögve, kárörvendően ez az ember a feleselő, pletykáló tömeg ijedt összeroffensében:

— Pusztuljanak az asszonyok is! Nem kár értük!

Átment a tulsó sorra, elébe került s megszólította:

— Hát igazán Hertelendy őrmester századában?...

A paraszt csak úgy félvállról vetette oda:

— Mondtam már egyszer. Hát nem látja az úr?

Arca elsötétült, ragadozó szeméből gyűlölet szikrázott ki, a mikor csonka törzsére mutatott.

— Csakugyan, — mondta gondolkodva Bibor. — Persze... És hogy hívják magát?

— Halál Péter tizedes, — jelentette a féllábú gúnyosan s tovább himbálta magát, majd újra fújni kezdte a régi bakanótát, jelöl annak, hogy ő nem akar kérdezeni semmit sem Bibortól.

Bibor mintha kábultságból eszmélne, megtörölte a homlokát, de ekkor már megint a kezében szorongatta az áruló levelet.

III.

A mikor Parlaghy magára hagyta Bibort, gyors iramban sietett visszafelé a Hertelendy-utcán, átrohant egy keskeny, nedves közön, a hol éjszakanként csókolózni szoktak kedvesekkel a biborzi katonák és azok a boldog

sihederek, a kiknek a csók mindig, mindenütt mézízű, kiért a felső utcába, azon lekanyarodott, ott visszafelé kémlt abba az irányba, a honnan Bibornak kellett jönnie, látta, hogy megelőzte, mert Bibor éppen akkor beszélgetett Hadaróczy tanárral. Izgatottságát önmaga előtt is eltitkolva gondolt arra, hogy előbb kell leérnie a Rózsa-utczába, a hol Bibor lakott, s most már látta, hogy nagy egérutat nyert, mégis megtartotta az előbbi iramot, mert Biborral nem akart újra találkozni.

— Gyanakszik, — gondolta magában, leselkedik rám, félti az asszonyát. De hiába, engem szeret, szeret, — próbálta nyugtalanságát megédesíteni s visszatért az első feltevéshez. — Most már holtbiztos, hogy gyanakszik, s ha gyanakszik, akkor résen is lesz.

Megnézte az óráját, félegy volt, Biborék egykor szoktak ebédelni. De lehet, hogy a vele való találkozás és az izgalom, a melyet a gyilkosság keltett benne, ma korábban ogja hazakergetni. Már közel volt a Rózsa-utczához. Önkénytelenül is meglátsította a lépéseit, mintha csak pusztá szóra kozásból járna erre. Nem akarta, hogy utána bámuljanak, mit rohan, mit keres itt a szokatlan időben. Még egyszer hátrafordult, nem látott senkit, besiklott a Rózsa-utczába. Egy-két lépés, s ott állt a ház előtt. Kétszer-háromszor föl-alá sétált, mire föl pattant az egyik ablak s Bilorné puha, aranysszőke feje, mint egy csodálatos, meleg virág hajolt ki az ablakon. Parlaghy ráemelte ijedt szemét, az asszony finom, kissé sápadt arcán gyenge pir ömlött végig s tiszta, világosbarna szeméből szikrázó tűzsugár tűzött a férfi arcába. Biborné óvatosan kinyújtotta piéziny, ápolít kezét az ablakon s Parlaghy perzselő ajka möhön tapadt a hófehér kezeskére.

— Irma, — suttogta Parlaghy s a szeme most kacagott. De hirtelen ború árnyékolta be az arcát, a mint aggódva, reszkető hangon mondta:

— Találkoztam az urával, azt hiszem, gyanakszik.

— Lehetséges, hisz nincs mire — hebegette az asszony s gyönyörű fejét hirtelen hátra-kapta. A pir, a mi az imént végigesókolta, leszűkült az arcáról. Fehér bőre szinte kivilágított a könnyű függöny reszkető árnyékából.

Parlaghy gúnyosan lebegette:

— Csak vigyázzon! Tépje össze a régi leveleimet! Valami történt, a mi fölzigatta. A Hertelendy-utczában Gömör százados rálött a feleségére. Azt mondják, meghalt. Ott voltunk mind a ketten, a mikor a lövés zajára...

Alig ismertem rá ott a tömegben.

— Gömör százados? — mondá az asszony s egész testében megborongott. — Ó, a szerencsétlen Mária, Mária.

— Igen, Görgegi Mária. Ő volt, én is ismertem.

— Rettenetes, — pattant ki az ijedség Biborné eltorzult száján. — És miért, miért?

— Azt mondják, valami levél miatt.

— Levél, — ismételte hangsúlytalanul az asszony.

— Az. Valami cseléd...

Biborné újra kihajolt az ablakon. A szeme most bátorítón, szerelmesen villogott.

— Fél? — kérdezte.

— Én? — mondta Parlaghy. — Én? De hogy is, hogy is kérdezheti? Szeret?

Biborné lehunyta a szemét.

— Nem. Nem akarom szeretni. Nem merem. Hányzor mondtam már, hogy nem, nem, soha... Nem tudom.

Szempilláit lassan fölemelte.

— Nem igaz, — suttogta Parlaghy. A szemében, a drága két szemében más, más...

Az asszony hirtelen hátradől, csak a keze reszkett még az ablak párkányán. Parlaghy

megérintette az uja hegyét. Az érintéstől lázas remegés futott végig a gerincén. Még suttogott valamit, de ezt Biborné már nem hallotta... Lassú léptekkel folytatta útját, majd néhány pillanat múlva elkanyarodott a szőlők felé.

Alakját már eltakarták a házak, a mikor Bibor befordult a Rózsa-utczába.

IV.

Bibor azzal az elhatározással lép'e át a szobája küszöbét, hogy véget vet az egész dolognak. Véget vet lázas kétségének, gyötrő sejtésének. De a mikor megpillantotta a felesége jéghideg arcát, egyszerre összezsavarodtak a bensejében a régen forrongó, egymással hadakozó, egymást letipró érzések és gondolatok, s úgy érezte, hogy sokszor maga is idegenül áll önmagával szemben, egy más Bibor is él benne s ezt a Bibort ő ilyenkor sehogy sem ismeri meg. Nem volt gráva, nem volt hunyászokodó természetű, sőt valamikor hirtelen lobbantak fel benne az érzések, s mint a százaz róze lángja, azonnal el is hamvadtak. De most? Vajjon elég fontos-e ez a rongyos levél, ok-e arra, hogy széttejjem miatta valamit, s vajjon ér-e az ő élete annyit, hogy miatta egy másik élet, a feleségé, megtörjön, megroskadjon? Az életről gondolkodott másképp, mint azelőtt, annyi embert látott meghalni, annyi szenvedést látott megemmisülni, oly sok fájdalom röpült tova észrevétlenül a harcztéren, az egyik pillanatban élt még egy sóhaj, a másik pillanatban belevesztett az ágyúk őrzőgésébe, vagy egy másik haldokló istentelen javvezékelésébe: és a mult, a sok kiontott vér, az elszárgultot viharok mintha terméketlenné, sivárrá, szárazzá tették volna az ő egész valóját. Igen, hát fontos ez most, ez a levél, s a levél miatt tulajdonképpen minek is akar ő véget vetni? Néhány percig szürke dolgokról beszélgettek, aztán egyszerre észbe jutott az öcsése, s az utcán megtépetten loholó Hadaróczy tanár. Akaratlanul is elmosolyodott s úgy félhalkan mormogta maga elé:

— Hadaróczy.

A felesége most kigyult arccal nézett rá. Bibor kimeresztette a szemét és újra valami furcsa érzés villant meg benne. Az imént egy hideg, merev tekintettel találkozott, s most csupa élet, csupa láng volt ez az arc. Gyakran kapta magát rajta azon a furcsa és hihetetlen lelkiállapoton, hogy nem tudott ráismerni a feleségére. Mintha más szem fénye szikrázott volna rá, mintha más arc tüze égett volna a közelében. De az asszony felcsendülő sava felrázta érthetetlen elképéséből.

— Pali volt itt, az öcséd. És mindjárt utána a tanár.

— Az, az, — dadogta Bibor. — Az utcán találkoztam Hadaróczy tanárral. Na, mit szólna hozzá?

A felesége telt hangon, vidáman kacagott.

— Hát igazán megverte?

— Meg, alaposan. Hadaróczy ki akarja csapatni az iskolából. De...

Csak most jutott észbe a Hertelendy-utcai dráma.

— De megmondtam neki, hogy... Igaz, nem hallottad még, hogy Gömör százados agyonlőtte a feleségét?

Az asszony arca még jobban lángolt, a kezével ideges mozdulatot tett, úgy mondta:

— Gömör százados? Nem hallottam. És meghalt?

— Azt mondják, hogy meghalt.

— És miért? — kérdezte Biborné és egy pillanatra lehunyta a szemét.

— Miért? Miért? — ismételte meg halkán Bibor. Nem tudom, miért. Azt mondják, hogy valami áruló levelet talált nála az ura. Hogy

viszonya volt valakivel. Egy levél miatt. Így beszélük.

— Egy levél miatt? — kérdezte hidegen a felesége. — És egyebet nem tudott róla az ura?

— Te talán tudsz valamit?

Az asszony kellelenül rázta meg a vállát.

— Én? Én nem tudok semmit sem Máriáról. Mind a ketten itthon voltunk a háború alatt, hiszen tudod. Soha máskor annyi pletyka nem volt itt a városban, mint most.

— Parlaghy is ezt mondta, — felelte Bibor. Élesen ránézett a feleségére, nem vett rajta észre semmi változást. De hirtelen az az érzése támadt, hogy mégis meg kell mutatnia a feleségének a levelet, hiszen ez az a dolog, a minek a végére akar járni. Legjobb volna, ha egyszerűen kivémé a zsebéből, csendesen, nyugodtan átadná neki s mindössze arra kérné, hogy itt előtte, most, azonnal olvassa el.

— Hallatlan, — rebegte az asszony, — szégyén, szerencsétlen Mária.

— És ha megéredem? — mondta Bibor.

— Megéredem? Milyen borzasztó! Megéredem. Ki tudhatja, ki tudhatja ezt? Csak ő.

— Csak ő. De ő már meghalt.

— Ez az, meghalt. És ha ártatlan lehetett?

— Azt hiszed, hogy ártatlan lehetett?

— Egy ostoba levél miatt. Talán egy elcsapott cseléd, vagy egy kirugott tisztiszolga boszúja. Soha annyi hazugság nem volt azelőtt, mint most. Csupa hazugság...

— Hazugság, — mondta magában Bibor, lopva, bizakodón siklott végig a tekintete a feleségén, s többé nem szólt semmit. Csak magában ismételte, hogy hazugság, hazugság.

Hátha így van, akkor hazug a levél, a mit oly régen rejteget magánál, s az is hazug volt, a mit Gömör százados talált a feleségénél.

Hazugság, a mit Halál Péter mondott, hogy veszni kell az asszonyoknak is, s nincs igaza Hadaróczynak sem, hogy fejvesztetten rohant az utcákon, s oly vadul panyoskodott az öcsésére. Annyi korai özvegy sanylódik Biborczon, annyi lánynak pusztult el a vőlegénye, annyi kiszáradt ajak reszket a vágtyól, az izgalomtól, hátha egyik, ki tudja, megirigyelte az

ő boldogságát, vagy az ő asszonya zavartalan kényelmét, s valami fojtott gonoszszágtól úzve, megírta azt a hazug levelet?... Ilyesmért ölhetett Gömör százados, szűz ágyán vágyban fetregő lány lázáma, érett asszony buján feltörő szerelme miatt, annak a vőlegényét szíven ütötte át a golyó, ennek az urat gránát sodorta el a panasztalan, vad semmibe... Ki tudja? Ki tudja, miért írták ezt ő neki is? Ki tudja, miféle szenvedély izzó lángja égetett, sorvasztott egy boldog szívet?

Újra észbe jutottak az Arkay-lányok. Mit keresne az ő házátlan Parlaghy, a mikor ott négy fiatal lány maradt férfi nélkül, apa nélkül, szomorúságban, s ő már réges rég hallotta, hogy Parlaghy és Arkay Jolán... Az apjuk, az öreg Arkay Dömötör, az, ki hitte volna, ötvenen felül volt, ott hagyta a hivatalát, kardot kötött, a harcztérre ment, hős volt, példát mutatott, Úszok fölött, a Galiciába hasadó rettenetes utak védelmében el is esett. Az idősebbik Arkay-fiú, Zoltán, vért hányt a földözékben, a merre fordult, a hová hajolt, piros, tüzes foltok virultak ki a téli zuzmarákon, a hóval gondosan letakart földeken. Ez még az első télen volt. Hazahozták, bedugták valami idegen kórházba, ott halt meg tüdije fogytán Arkay Zoltán. Az ifjabbik, Arkay Ferencz, kifeszített mellet állta az ellenség tűz-zivatarát, állta hónapokon át, mint sebezhetetlen, halhatatlan magyar, de a csoda vagy a varázslat rajta sem fogott, a gránát letépte a fejét, ifjú, gyönyörű, lelkes fejt, forró vére sugárzón ömlött szét, azt mondják, hogy lassan leroskadó törzse olyan volt, mint egy rettenetes, lángoló, bitor szökőkút...

Ez a magvaszakadt Arkay-család. Csak a négy lány maradt meg belőle. Jolán menyasszony volt, a vőlegénye fogásába került, Asztrachánban pusztította el valami alattomos tatár-betegség. Most Parlaghy vigasztalja. Arkay Irén is szemrevaló, ő a második, hallgatagabb, mint Jolán, a szemének a tüze mélyebb, a keze szorítása ta padóbb. Forgószél hadnaggyal szokták látni, a háború eszelőseivel, a kiről senk sem tudja, okos-e, vagy megháborodott, úgy ragadt Biborczon, Arkay Irén ápolta a kórház-

ban hóna pokig, éjjel-nappal, a míg a szerencsétlen nyavalyatörős ideggörceiből valahogy föl nem épült... Most is, mint a bolond, lőt-fut, a stratégiát magyarázza, könyvet ír a buski ütözetről, a melyben részt vett, vitatkozik a katonai szakemberekkel, felolvasásokat tart arról, hogy Gorliczenél miért győztünk és a Kolubara mentén ki követte el a nagy hibát, hogy mi volt a jelentősége a híres Limanovának, s miért vesztettük el az első lemergi csatát. A nevét senki sem tudja, azt mondják, ő maga is elfeledte Buskánál, a mikor belezuhant a Bugba, vele együtt a neve is belezuhant, őt megmentették, de a nevét nem. Forgószél hadnagynak hívja mindenki.

— És a másik kettő... Matild és Erzi. Valóban, mit ölalkodják az ő háza táján Parlaghy?... A mikor sebesülten került haza, akkor már üres volt az Arkay-ház, négy szárnyatörött, árva madár csipogott a zilált fészekben, Parlaghy kezdte csinogatni, melegíteni a megtépett fészket és Forgószél hadnagyi katonai térképével, csatateri vázlatával és dörgedelmes verseivel a szent Kárpátok félelmetes bérceiről... Kár, hogy Parlaghy már eddig nem vette feleségül Arkay Jolánt és Forgószél hadnagynak akár tetszik neki, akár nem, el kell vennie Arkay Irént.

— Persze, hogy hazugság, — mondta Bibor most nyugodt meggyőződéssel, mintha egy percig sem kételkedett volna Gömörnél bűnében, s mintha a zsebében lappangó névtelen levél soha a világon sem lett volna, s csak egy örült álom kusza emléke hitette volna el vele, hogy ő is kapott valaha egy olyan levelet, a mitől ölni is lehet... Talán mégis az egyik féltékeny Arkay-lánytól...

(Folytatása következik.)

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

*****

A BAJOR KIRÁLYI PÁR LÁTOGATÁSA KIRÁLYUNKNÁL LAXENBURGBAN.

(Elöl Lajos bajor király, mögötte királyunk, oldalt Enek Mária Terézia bajor királyné és Zita királyné.)

AZ ARANYTERMŐ DESZKÁK.

A budapesti színházak — kicsik és nagyok — pénztárai előtt kora őszől késő tavaszig a tolongás nem volt kisebb, mint a közönségi élelmiszerboltok küszöbénél. Az első jelentkezők a hajnal sötétségében szállingóztak már a korlát-hoz és öt óra hosszat is ácsorogtak, hogy három óra hosszat majd a színházban ülhessenek. A kik nem a szórakozásért, hanem a haszonért fáradtak, azok se hoztak meddő áldozatot. Kétszeres, háromszoros áron adhattak biztosan és gyorsan túl a jegyükön. Mint mindenütt, a hol a kereslet mértéke túlnő a kínálaton, ezen a területen is fölbujánzottak a visszaélések. A rendőrség kénytelen volt egy rendszeres akciózt folyamatra tenni a színházi gyűgyel folytatott tilalmas üzérkedés, halmozás és uszora megfékezésére. A helyátrak ismételt fölemelése és új adók és illetékek hozzácsapásával történt megdrágítása a helyzetet mítmén változtatott. A közönség szórakozni akart, akármennyibe került is a mulatság és nemcsak az ár, hanem a minőséggel se sokat törődött. Minden portékának akadt vevője: minden darabnak publikuma. Ez a boldog idő nem ismerte a kudarcot, mert egy bukás anyagi eredménye nem maradt a normális szezonok sikerének summájá mögött. Az új közönség kevésbé kritikus és sokkal kíváncsibb a réginnél. A konjunktúra eddig meddőségbe bilincselte kíváncsiságok óriási tömegének adta meg a kielégülés lehetőségét és ez a régi, szomjas vágy nem sokat törődött azzal, micsoda keretben kaphatja meg a teljesülést. Látni akarta a színészt vagy színésznőt, a kiről annyit hallott és a kit idáig csak a képsla pokból vagy utcai találkozások boldog véletlenségeiből ismert, vagy belülről élvezni magát a színházat, a melyet idáig csak mint épületet bánt.

A színházak, a melyek a háború indulásakor félárbaeresztették le a lobogót és ha nem is hét, de mindenesetre sovány esztendőkre készültek, nem álltak egyedül azon a helyen, a hol igen szigorú logika alapján, de mégis tévesen kalkuláltak az elkövetkezendőket. Az igazgatók, a kik a programot és a fizetéseket a felire redukálták vagy úgy igyekeztek szabaddalni a minden matematika szerint fenyegető legsúlyosabb eshetőségektől, hogy az egész sérelmet minden felelősségével a személyzetre ru-

házták át, egyáltalában nem cselekedtek rosszhiszeműen vagy ravasz számításból. Egy valószínű katasztrófa terhének teljességét akarták megökökteni: a mely törökvennek se a joga, se az erkölése nem vitatható.

Hogy tévedtek: az bizonyára nem volt nekik kellemetlen és láthatjuk, hogy a mi kiderült, nem maradt se tanulságok, se következők nélkül. A színházak, a melyek 1914-ben arra voltak elkészülve, hogy a munkájuk rendes mértékének egy része is fölöslegessé válik két esztendő múlva, távolabb a béke közelségének reményétől, mint két esztendővel azelőtt a szünet rendes mértékét is hasznosnak találták vagy megökökteni, vagy egészen is föláldozni. A szezon korlátai leomlottak a diadalmas tábla előtt, a mely a kánikula legforróbb estéin is az utolsó helyig tele nézőteret hárított. Se liget, se sziget a színház vonzó erejét megőrti nem tudta. A nyári színház mellett a téli csökkenetlenül virult tovább és a produkciója fajsúlyát se kellett — igaz, valami nagy belső oka se volt rá — a léghőmérő szerint változtatni.

E konjunktúra tanulságainak természetesen a helyátrak emelésén túl, más eredményekben is ki kellett következnük. A mindig gyümölcsöző elhelyezkedést kereső és a háború folyamán hatalmasan megduzzadt tőke rácszél, hogy a színház kitűnő üzlet, dús kamatozással biztató befektetés. Hány új színpadi vállalkozással gyarapodott a főváros színházi élete éppen ezekben az esztendőben, a melyek ennek a vállalkozásnak súlyos összehurorodásával vagy éppen esődjével fenyegettek, számszerint nem tudom. Bajos is lenne a vállalkozás műfaji határait pontosan megállapítani. A színház teljesítő munkájának tömegben való meggyarapodása azonban bizonyos már akkor is, ha csak a működése idejének kiszélesülését vesszük számításba.

De új színházak is nyíltak meg és újabban szinte hétről-hétre olvasunk fölmerült, előkészített és már a megvalósulás küszöbéig is eljutott tervekről, a melyek ezen a területen ígérnek a fővárosnak alkotásokat. A tervek között méretek, sőt a mozgósított összeg nagyságában olyanok is vannak, a melyek odáig elretlen rekordot jelentenek. A vállalkozó kedv kezdi távolinak vagy nagyon is homályosnak érezni a normális idők elkövetkezésének terminusát és azzal biztatja magát, hogy a rendkívüli

viszonyok rendkívüli nehézségeinek és költségeinek bekalkulálásával a sikerben a maga anyagi igazolását. A szükségletet nemcsak sürgősnek, hanem állandónak is itéli, olyan huzamos tartamúnak, a mely elég a tervei amortizálására.

Ha nem is valósul meg mind, a hánynak a gondolata megfogant vagy híre kelt, bizonyos, a tervek között van egy-néhány olyan, a melyből új hajléka épül az előadó művészetnek. Megtermi-e majd minden új fa azt az aranygyümölcsöt, a melynek reményében ültették, nem a nyilvánosság, nem a közérdek kérdése, hanem tisztán azoké, a kik a pénzüket befektetik. Ebből a szempontból csak nekik fontos az, hogy a majdan normális viszonyok közé kerülő Budapest színházi közönsége megmarad-e akkorának és ebben az igényében olyan kielégülést szorulóknak, a milyen a háborús idők sajátosságokkal és feszültségekkel telt levegőjében.

A mi közérdekű, az ennek a vállalkozó kedvnek alkotásbeli eredménye. A gyarapodás pedig a kínálatban, az alkalomban, a teljesítésben, a kielégülés lehetőségében a közönségnek mindig hasznos és nyereséges, akármilyen az, a mihez így bőségesebben, tehát könnyebben is hozzájuthat. Ha az alkalom megszelesül, a kínálat megsűrűsödik, a verseny megnő, ez csak azoknak gond, a kiknek érdeke a közönség megnyerése. A publikumnak jó és kívánatos. A kényelmet is szolgálja, az igényeit is emeli és fejleszti. A hol sok a színház, a hol tehát válogatni is lehet, ott a színháznak jónak is kell lennie, hogy boldoguljon. Jól és jól kell játszania: mert hamis pénzért egyik se adja a jegyet. Egy egészséges verseny fog támadni, a melynek lehetnek a boldogulás eszközeinek keresésében, esetleg a pkodásában ingadozásai, elcsuszamlásai de a legnagyobb nyilvánosságban működő üzlet természetesen olyan, hogy végső eredményben e verseny csak a legteljesebb igazoltságnak juttathatja a pálmát. A ki boldogulni akar, annak tudni kell. A közönség ítélő-téről sokat lehet vitatkozni, de minden vitán túl van az az érdekes igazság, hogy például egy rossz színész még soha se lett ennek a sokszor lebecsült közönségnek bálvány. Ha igen: három napnál tovább ennek a csodának a diésősége se tartott. Ingyen semmit se adnak. A boldogulást sem. És legkevésbé akkor, a mikor sok a pályázó. Szigma.

GYÓNI GÉZÁRÓL.

Most június 25-én van első évfordulója annak, hogy Gyóni Géza a krasznójarszki hadifoglytáborban meghalt. A legsajátosabb háborús életpálya jutott ezzel stílszerű befejezéshez. A félhomályból bukkant ki a háború első heteiben, akkor, a mikor a többi írókat, az egész irodalmat elhallgattatta a rettenetes világhatasztrófa. Azelőtt éveken át hiába küzdött, írta verseit egyre-másra, a nélkül, hogy figyelmet tudott volna kelteni maga iránt s meg tudta volna győzni az embereket költői hivatottságáról. Legkevésbé azok törődtek vele, a kik aztán pajzsra emelték. A fiatalság soraiban próbált elhelyezkedni s aztán azok állottak melléje, a kik a fiatalság elleni indulatuk fegyverét használták fel. Versei, melyek az első hónapok harczeitől jöttek tábori levelező-la pokon, egyszerre ismertté tették nevét, mert azoknak az első időknek katonás, hősi romantikáját szólatlalták meg. Azokat az érzéseket, azokat a motívumokat találta meg bennük az olvasó, a melyekben a harcztéren levő vagy oda menetelő szeretteinek érzéseit, az ő életük motívumait vélte felismerhetni s ezért megillették szívét.

Az a háborús romantika, a mely az első időkben az általános nagy felbuzdulásból s a mai háború természetének — most már elmondhatjuk — naiv félreismeréséből táplálkozott, őnmaga kifejezését kereste Gyóni verseiben. Gyóni neve egyszerre háborús jelszó lett s a nélkül, hogy ő maga tehetett volna róla, zajos, de nem nagyon tartalmas viták központjába került s a vitákban mind jobban elhomályosodott az ő költészete, azok mögött a jelszavak mögött, a melyek lobogójává tették. Úgy állították őt be, mint a szó szoros értelmében vett háborús költőt, a ki lantjával buzdítja a katonákat rohamra s a kit a háborús lelkesedés a vatott költővé. Ma már nyugodtan megállapíthatjuk, hogy ez nem volt úgy. Gyóni a maga lelkiállapotát írta meg verseiben, a mely alighanem tipikus volt a magyar katona lelkiállapota a háború első időszakában s a melyben egyáltalán nem volt meg a háborúért való lelkesedés. Verseiből a háború mint valami keserves, sötét kényszerűség tűnik elénk, a melyben a katona komor, dacos elszántsággal, bus-haragosan áll s ép ez a hangulat az, a mi bennük a legérdekesebb vonás, az igazi élmény-tartalom; a háború korántsem látszik belőlük valami idealizált színben, mint a hogy némelyek szeretnék volna beállítani. Nem is ihlette a háború Gyóni költészetét magasabb színvonalra, mint a melyet előbb elért: mi, a kik már majd egy évtized előtt méltánylattal fogadtuk a költőnek Szomorú szemmel című könyvét, tudjuk, hogy a háborúban is ugyanaz maradt a költő, csak témái változtak az új élményekkel. S változott a közönséghez való viszonya is: annak idején alig hallgattak rá, most egyszerre felkapta a népszerűség, mert a nagy tömegek érzéseinek adott formát.

BARAKKOK A KRASZNOJARSZKI FOGOLYTÁBORBAN. — Tschek Ernő rajza.

GYÓNI GÉZA. — Tschek Ernő rajza.

Míg az irodalmi viták — szinte azt mondhatnók, a nagy háború frontmögötti kis paródiaképe — folytak idehaza, a költőt mind végzetesebben sodorta a háború forgataga. A bezárt Przemyslbe került, a mi háborúnknak máig is legromantikusabb epizódját élte át, a melyre lélekzetét visszafojtva, túlzott fantáziával figyelt az egész ország. Gyóni versei

TISZTI LAKÁSOK A KRASZNOJARSZKI FOGOLYTÁBORBAN. — Tschek Ernő rajza.

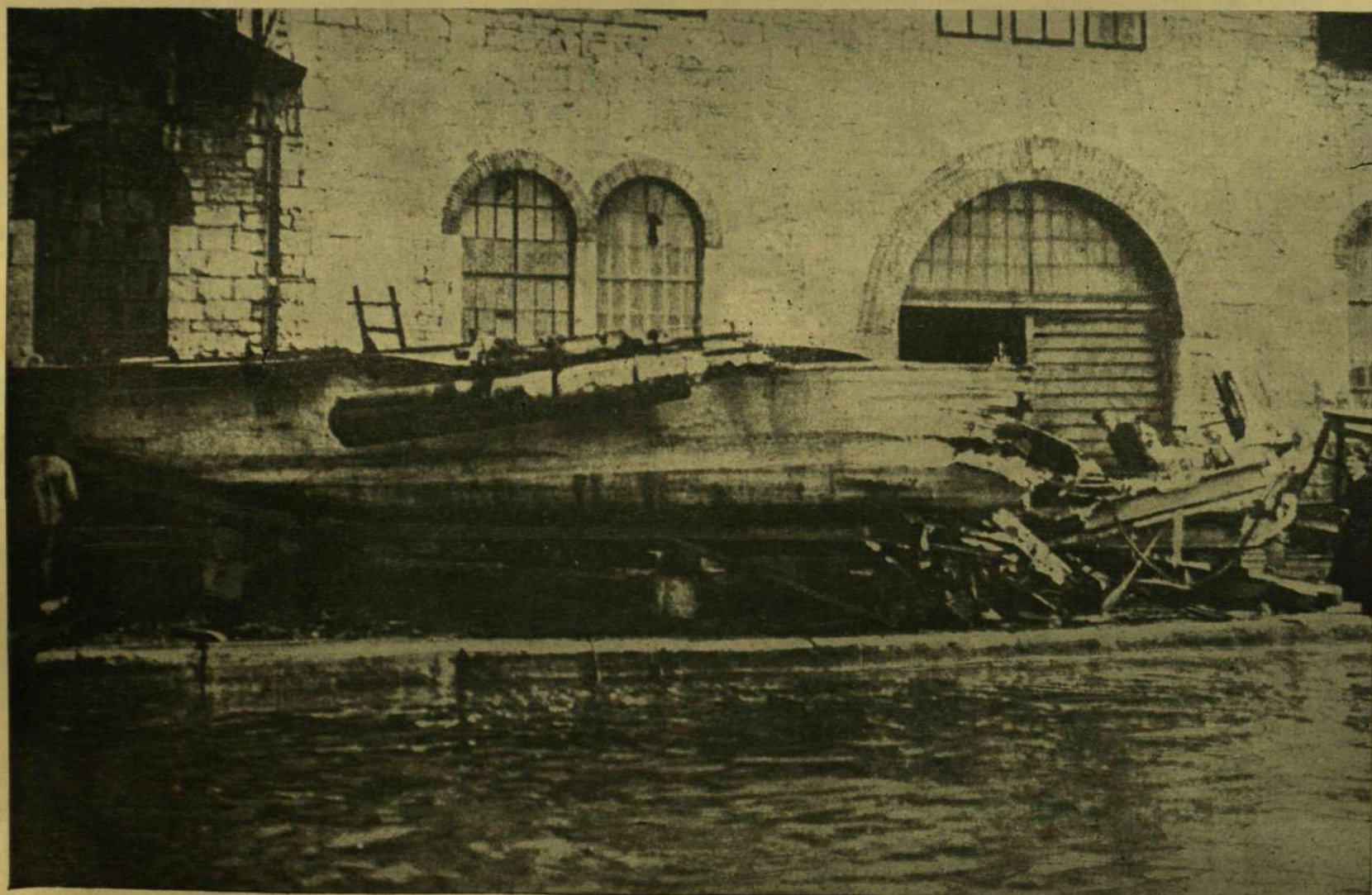
(A baloldali széles épületben lakott Gyóni Géza.)

repülőgépeken kerültek haza s mindenki, a kinek volt kedves valakije az ostromlott városban, úgy olvasta e verseket, mint izeneteket szerető hozzátartozójától. A Przemyslben szenvedő ezer meg ezer magyar közül Gyóni állott az itthon aggódók előtt mint egyetlen megfogható, szemmel meglátható alak, az egyetlen konkrét név a szenvedők névtelen tömegében s ez a tény egészen szokatlan piederésztálon mutatta be a költőt. Aztán a vár feladása, a hadifogság. Szibériából hozta egy Rostyné Forgách Anna grófnő Gyóninak egy kis kötetnyi versét, a melyek a *Levelek a kávcáriáról* címmel jelentek meg. Akkorra már nagyot fordult a közönség háborús hangulata, mindenki más-képen és másnak látta a háborút, az események kábító gyors forgatagában mind messzebb esett az első idők daliás hangulata.

Gyóni Géza Krasznójarszkiába került fogságba, a hol sok ezer magyarral együtt szenvedte az orosz hadifoglytábor minden testi és lelki nélkülözését. Enyhülés volt neki, hogy együtt lehetett ott öccsével Achim Mihály főhadnaggyal, a kivel már a przemysli keserű napokat is együtt szenvedte át.

Krasznójarszki életét leghévesebben és legmegkapóbban írta le Tschek Ernő iglői állami tanítóképző-intézeti rajztanár, a ki együtt volt vele a fogságban s mikor néhány hónappal ezelőtt, mint csererokkant hazakerült, magával hozta a költő utolsó verseit, egy jó kötetre való, néhány képet, a mit ottani tartózkodásuk idején rajzolt, köztük két képet temetéséről (mai számunkban közölt Gyóni vonatkozó képeink egy része tőle való), ezenkívül egy másik festőművész, Jakobovits Arthur egy sereg illusztráció-rajzát Gyóni verseihez és egy trefás albumát a przemysli időkbeli (Jakobovits művei közül is közlünk néhányat.) Tschek Ernő a költő sógorának, Szolár Ferenc tanárnak megírta részletesen Gyóni halálát s ebből a levélből közöljük a következő meghatározó részleteket:

Március 18-án költözött a betegség miatt kórházba került Achim Mihály helyére a szobánkba Géza. Április 1-én a Dániába elutazott Schmitt Pali helyére visszajött Mihály s május 24-ig laktunk együtt mind a hárman. Mihály-nak ragaszkodása, szeretete, önfeláldozó, anyás gondoskodása Géza iránt meghatározó, tiszteletet parancsoló volt. Géza bohém, a megélhetés apró-cseprő dolgaival nem törődő, magát sok mindenben túltevő volt. Mihály a gazda, az anya, ki mindkettőjük pénzét, élelmézését, mosását, mindenét intézi. Ő az, a ki a reggelit elkészíti, asztalt terít s bont. Ő figyelmezteti Gézát, hogy varrja már meg a nadrágját. Egyszer elhatároztuk, hogy Gézát befogjuk háztartásunk dolgaiba, hogy nem dolgozzunk helyette. Hallottuk, hogy a lakásban tojást lehet kapni; elküldtük 20 darabért. Meg is érkezett rövidest s hozta egy zacskóban nagy önelégülten a szerzeményt. A hogy letette, rögtön láttuk, hogy kevés a tojás, nincs az 20 darab. Megolvastuk, tényleg csak 10 darab volt s ő huszát fizetett. Nem ment a pénzért vagy a 10 tojásért, persze nem bíztunk rá többé semmit. Ez az együtt-lakásunk csendes nyugodtságot ígért. Délelő-tönként Gézával olvasul tanultam. Este Mihály-lyal tervezgettünk, ábrándoztunk, hogy mint

A «GRILLO» OLASZ MOTOROS TORPÉLÓ HAJÓ PARTRA VONT RONCSAL.

is lesz, ha Isten egyszer haza segít. Géza ágyán, orvackán hanyatt feküdt s nem vett részt ezekben a mi hazarándulásainkban. Ez az ő szólan, erős szemekkel a végtelenbe néző hanyatt-fekvése feltűnt s mikor Mihálynak szavát tettem, tudtam meg, — bár sejtettem már — hogy ekkor születnek meg benne versei. Itt ritkán láttam. A mit fekkve elgondoltá-vollétünkben tette papírra. Reggel, a mikor elmentünk, hogy legényünk a szobát kitakaríthassa, ő sokszor visszaosont és gyorsan leírta versét. Ebéd után leledültünk szunditani; a mikor azt hitte, már alszunk, felült és írt. Először ezeryával valami papir szélére vetette gondolatait játszi könnyedséggel, fennakadás nélkül, alig javítgatva s aztán tintával beírta a füzetébe s így adta csak nekünk olvasásra. A forradalom, a császár letételének híre erősen foglalkoztatta. Szívüől örült a forradalomnak a márciusi akarásnak s az emberiség haladását, fejlődését ünnepelte benne.

Csendes, nyugodt együttélésünk nem sokáig tartott. Mihály légesóhurtról panaszkodott, hirtelen 40° lázt kapott. Miután napokon át hiába ápoltuk, orvosi rendelkezésre a kórházba ment. Gézát balsejtelmek kínozták; álmatlan, étvágytalan lett. Nyugtalanlansága na próba na növekedett; a hírek is aggasztóak voltak. Gondolatai, lelke mindig Mihálynál volt a kórházban. Mindjobban láttam, érezte, hogy milyen önfeláldozó, szerető testvére volt neki Mihály. Fájdalmas, háborgó lelke fel-fellázadt. Testvére ezer lépésre feküdt a kórházban, a kerítésünkön kívül s nem engedtetett meg neki mellette lennie; csak két ízben jutott ki hozzá! 7-én

már elcsiratta Mihályt, biztosra vette halálát. Mihály jun. 8-án reggel 5 óratájt minden haláltusa nélkül halt meg. Mihály temetésén már általában feltűnt, hogy Gézát mennyire megviselte a gyász. Megöregedett, össze esett! Rab voltunk nem engedte, hogy e szomorú útján támogassam Gézát, hogy Mihályt én is elkísérem a temetőbe. A kerítés kapujánál el kellett válnunk, mert csak nyolc tiszt kísérhette ki Mihályt. Nehezen vártuk Géza visszaérkezését. Szinte felfrissülten jött haza. Közlekenysége meglepett. Elmondta, hogy egy pacirta kísérte énekszóval a temetőig Mihályt s hogy ebben mennyi megnyugvást talált. A következő napokban — bár állandóan Mihályról beszélt és étvágytalanlansága, álmatlanlansága sem javult — mégis, mintha valami csendes, Isten akaratában való megnyugvást láttunk volna. Junius 13-áról 14-ére virradó éjjel éjféltájt felébredt. Hangja alig hallható, csendes volt. Kért, hogy ne szakítsam félbe, mert nehezére esik már a beszéd; csak kevés ideje van még és sok a közlendője, ne ijedjek meg, végrendekezni akar! Meggyújtottam a lámpát. Arca tűzpiros, tekintete a szokottnál szúróbb volt. Két keze mozdulatlanul a mellén imára kulcsolva. Elmondja, hogy abban a hájban hal meg, mint Mihály, ugyanazt a fájdalmat érzi, de eltűrhetetlen, erős a fájdalma s gyorsan végző; mozdulni nem tud. Ne nyugtalankodjam. Elvégeztetett!... Orvost csak nehezen s az én lelkiismeretem megnyugtására engedett hivatalni. Itteni barátainak, ismerőseinek hagyott hátra egy-egy jó szót. Mihály s az ő holmiját rám bízta azzal, hogy értékeissem a

tiszteknél s a befolyt pénzt a magyar legény-ségnek segélyezésére adjam. (355 rubel folyt be az árverésen.) A gyorsan megérkezett orvos túlfeszült, rendetlen idegállapotot talált nála s morium-injekciót adott neki. Az orvosnak, kiről tudta, hogy jóakaró barátja, nem hitte el, hogy megéli a reggelt. A csillapítószert elfojtotta ugyan melle égető tűzét, de nem altatta el. Még mindig nem tudott mozdulni, úgy kellett megitatnom, mikor vizet kért. Reggelre végül jobban lett, tudta tagjait használni. De a meghalás gondolatától nem tudott szabadulni. Tett-vett, rendezte dolgait és sok mindent elégetett. A nappalt Oszvár Péter, Balogh Pista és Jakobovits Arthur barátaival töltötte, kik mindvégig hűségesen kitartottak mellette. Ezen a napon írta «Mihályt hazaviszem» című versét. Mihály halála óta most sírt először. Göröcsösen sírva, hangosan zokogva írta a második versszakot. Minden egyes szót fennhangon, sírva mondott, szinte diktálta magának a sorokat, melyeket keze csak nehezen tudott leírni, a mi kéziratán erősen szembeörlő. A következő éjjel azzal ébredtettem fel, hogy fél, hogy megőrül. Éneket hall! Most azt hiszi, hogy az orosz őt énekel az őrtoronyban. Előbb azt hitte, hogy Mihály temetésén a tiszt dalárda énekel, majd meg, hogy ő kóporsóban fekszik s neki szól az ének. Nem tud rajta eligazodni. Fél! Csak lassan sikerül őt a tényről meggyőznöm s megnyugtatom, hogy az ágyban van, hogy az ablakunktól néhány lépéssyire levő őrtoronyban énekel a muszka, mint rendszeren. Lassacskán magához jött. A gondolkodásról, alvásról, ébrenlétről, álomról, képeletről stb.-ről beszélgetünk reggelig s okoskodása, beszédje normális, logikus volt, mint mindig, valahányszor Mihálytól s az ő meghalásának gondolatától el lehetett terelni figyelmét. Pénteken reggel az ágyában fekvő a falra írta: «Térjete meg és szereseteket» című versét, melyet innen másoltunk le s csatoltuk kézírataihoz. Péntek délután megijesztett szokatlan és hirtelen támadt jókedvével. A kávéházba hívtott, hova tudommal sosem járt. Az emberek messziről üdvözölte s vidáman megszólította, holott rendszeren kerülte őket, az utóbbi napokban pedig bizonyítottatta, hogy üldözik, megvetik a tiszték. Híft főorvos, Bona ezredorvos a kórházba való menetét sürgette, a mibe bele is egyezett. 16-án, szombaton reggel 9 órakor elváltunk kerítésünk kapujánál, nem kísérhettük a kórházba! A következő hét egyik napján meglátogattuk. Ez a látogatás meggyőzött róla, hogy Gézát is elvesztettük. A kórházban az orosz orvos is megállapította súlyos elmebaját s elszállítását táviratilag kérte Irkutkban. A pavilonunk ellenőrző pra-porcsikja, még Géza életében megjelent s jegyzőkönyvet vett fel Géza hagyatékáról. Szellemi hagyatékát ekkorra már magamhoz vettem, — féltve azt az orosz hatóságtól — hogy Géza végakaratahoz képest dr. Szolárnak adjam. Nem hiszem, hogy az eredeti kéziratot haza tudjuk vinni, de gondoskodunk róla, hogy semmi verseiből el ne vesszen. A temetése megható szép volt s azon négy nép meglépezett fia vetek részt. Egy birodalmi német ág. h. ev. lelkes kísérte utolsó útján.

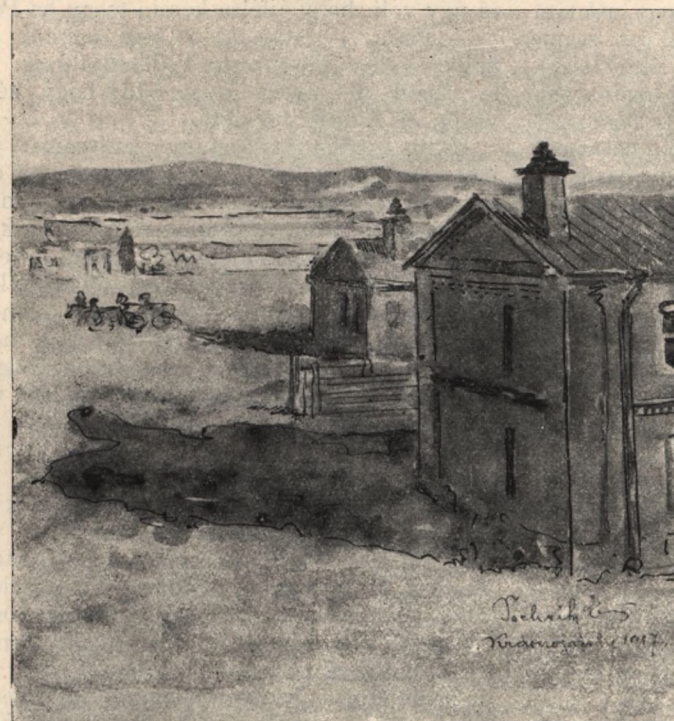
Mint valami romantikus tragédia utolsó felvonásában a hős, úgy tűnik felénk Gyóni Géza alakja ez egyszerű, szinte szűkszerű leírás sorai mögül. Hadifogságában írt s hazakerült költeményei közül, melyek nemsokára kötetben is meg fognak jelenni, itt közlünk néhányat.

RAB VACZKOKON.

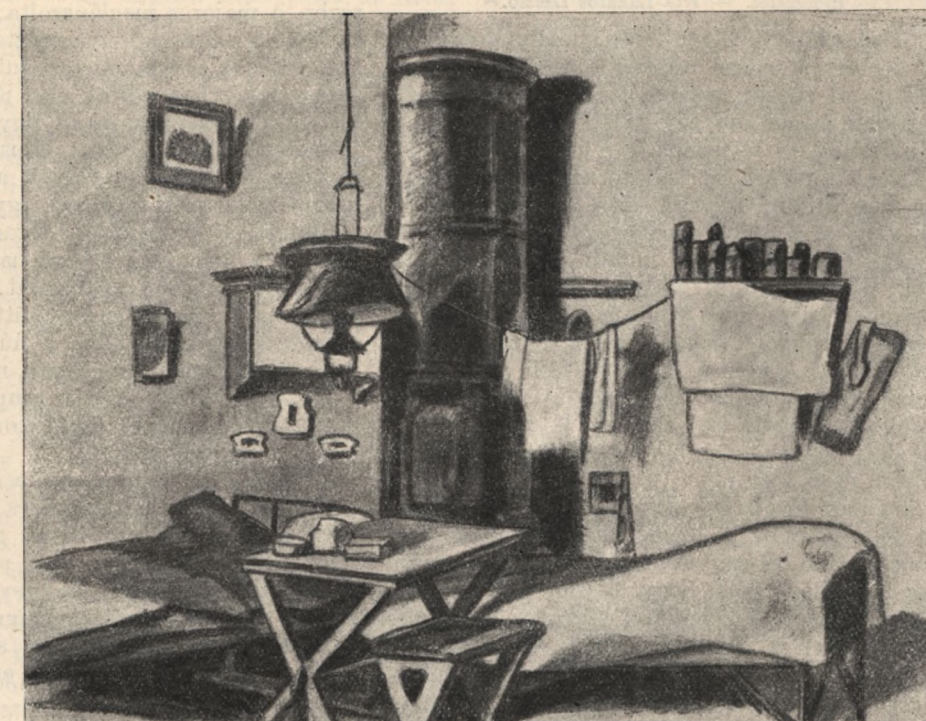
Testvér, nagymesszi vérfolyók
Szelik e szédült sárgolyót.
S minket panasz rág és penész,
S hitünk is, jaj, de esenevész.

Rab vaczkokon fetrengve már
Bennünk a holtak lelke hál.
Mert holt bizony, a ki így él —
S nekünk ez élet mit ígér?

Tört fegyverünkön valahol
Még harcz szekere zakatol.
S lelkünk, e tépázott madár
Tört fegyverünköz visszajár.

KILÁTÁS GYÓNI KRASZNOJARSZKI LAKÁSÁBÓL. Tschek Ernő rajza.

GYÓNI SZOBÁJA KRASZNOJARSZKBAN. (Jakobovics Arthur váz'ata után készült rajz.)

Felskadt üveges szemünk;
Az éjszakába meredünk.
Csontig lefontyadt a karunk —
S ő, még ölelni akarunk.

Rab vaczkainknál estelen
Selyem fátylan megjelen
Termő ölü, szent, drága nő,
Fájdalmas mátkánk: a Jövő.

Sóhajtv sűgjuk: Kedvesünk,
Érted mosolygva szenvedünk.
Oly drága, oly szívünkbe nőtt,
Testvérünköt is féltjük őt.

Rab vaczkokon ha megjelen,
Vánkos terül, virág terem;
Künn sir az örök téli szél —
S a drága nő mesél, mesél:

Tört fegyvereken valahol
Djadánszék zakatol.
S hősök fehérlő csontja már
Szabad hazában szent határ.

Meséje nyomán könyv ered...
Testvér, ne szegyled könnyedet.
Könyv és verejték valahr!
Tündéri tóba összefoly.

Köny, verejték és vérfolyam
Nem száradhat fel nyomtalan.
S hol hősök csontja a határ,
Tanyát nem verhet a kufár.

Tanyát nem ver... s ha merne, ő,
Áradj ki újra vérfolyó!
Fölvillan üveges szemünk —
S tört fegyverünkre rálünk.

Tört fegyverünk is még elég
Szétzúzni átkozott fejét,
Ki annyi vértörbe visz, —
Ha entestvérünk lenne is.

KÖNYÖRGÉS.

— Hadifoglyok istentiszteletén. —

Panaszra és nehéz beszédre
Sereglünk Uram színed elébe.
Kiket pallosod a pusztába vert ki,
Zsoltárod alig merjük énekelni.

Magas kerítés mi utunkat állja,
Mögötte törten lóg a lélek szárnya.

Sípadt a szívünk és sápadt az orcánk.
Reményesség-harmat rég nem harmatoz ránk.

A napok nekünk csak búra születnek.
Szavát se halljuk soha szeretetnek.
Szivtelen ég, mint szemfedő borul ránk,
Fekszünk alatta, mint a saját hullánk.

Kiáltó szavunk elnyeli a távol
Oly messze estünk Tóled és hazánktól.
S már azt se tudjuk, kiket bosszúd itt ért,
Magunkért sirjunk, vagy a mieinkért?

Kárpáti tájról Hiób-hírek járnak.
Kárpáti tájon gond virraszt és bánat.
S mit búszult erőnk annyiszor kivédett,
Fekete lábom ott lesked a végzet.

Uram, ki minden bűnt tudsz kegyelmezt
Mi bűnhődésünk mikor eléged meg?
S ki számon tartasz minden feesketészet,
Mi hajlékunkat engedéd a vésznek?

Uram, szájunkat veri már a fertő —
S halljuk a hívást: hiv a magyar erdő.
Halljuk a hívást búsz éjszaka hosszat —
S nem mehetünk, mert lábunk leólmozdat.

Mi pártoltunk el? vagy Te hagyál cserben?
Ó jelentd magad, Kifürkészhetetlen.
Ó jelentd magad, mint Noénak hajdan,
Olajág-hordó hófehér galambban.

Hogy himni tudjuk, mint a megfeszített:
Mi keresztünket azért terhesíted —
Es sújtó karod ő, csak azért büntet,
Hogy új életre támassz fel bennünket.
(1916.)

MEGBÉKÜLÉS.

Ki kérdi itt: mi fáj, mi kéne?
Művész vagy-e, kinek szívébe
Késszúrás minden durva hang?
Ki kérdi?... Mindegy itt: bitang,
S az Uristen se néz feléje.

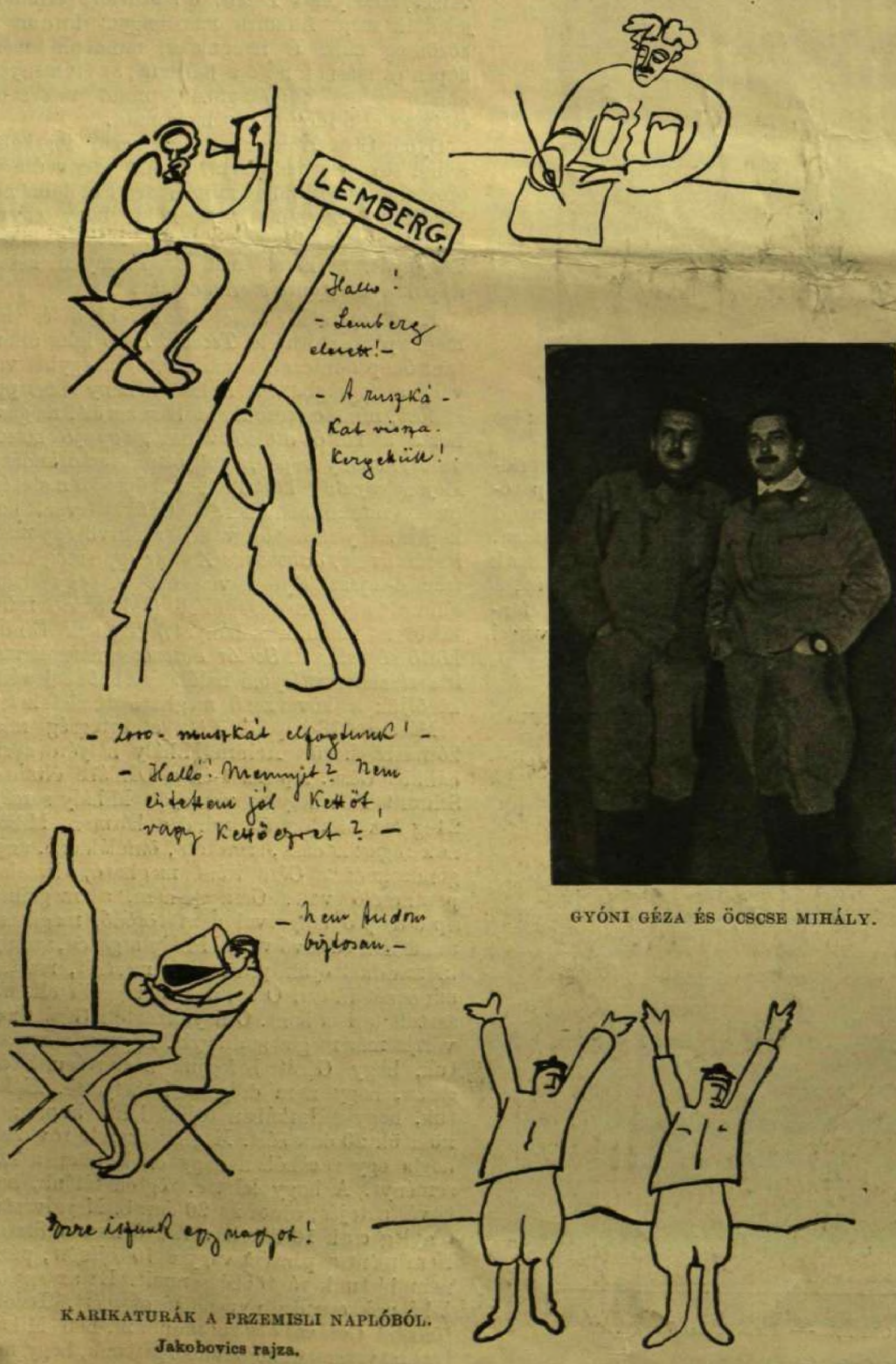
Ki ad reményt, a mely biztatna,
Hogy el ne vessz a sivatagba?
Hoztál magaddal templomot?
S szent képet, melyen megrögyött
A butól szent szüzed alakja?

Alázva, fázza nézsz szerte:
Hát nincsen táj, merről jöhetne
A glóriás szabadító,
S örökre vérzik a bitó
És rajt a Jóság Fejedelme?

Nem, nem, nem!... lelked így síkogat!
Füstölög romján régi dombnak
Szébb, jobb világ épül tovább —
S szívednek egykor nyugtot ád,
Hogy véres követ te is hordtad.
(1916.)

GYÓNI GÉZA TEMETÉSE KRASZNOJARSZKBAN. — Tschek Ernő vízfestménye.

GYÓNI GÉZA ÉS ÖCSSE MIHÁLY.

KARIKATURÁK A PRZEMISLI NAPLÓBÓL. Jakobovics rajza.

IFJÚSÁG.

Elbeszélés. — Irta Lakatos László.

Fiatal zarándok vagyok még e földön (gyakran így érzem) és mégis mintha a távolság üvegablakán át látnám magamat, akkori magamat. Érdeklém magam, sőt egyes testi mozdulataim — az akkoriak — tetszenek is.

Tizenhat esztendő voltam akkor, ám lélekben még mindig tizenegy. Mert tizenegy esztendő voltam, a mikor meghalt atyám. Azon túl egy percnyi változás nélkül nő neveltek. Csak nőket tudtam magam körül, tizenegy maradtam hát, mint voltam akkor, a mikor atyám itthagytott engem, késői házasságának gyümölcsét. Atyám a legszebb férfi volt, gyönyörű, magas ember, és éjfekete szakállában a sok-sok ezüstlő haj az erőt és a dicsőséget jelentette nekem, a mikor még kicsiny gyermek voltam és ő még élt.

A mikor meghalt, minden este a kísértetek-től féltém, noha a legnagyobb városban laktunk, Pesten, és egy esztendeig minden éjszaka úgy álmodtam vele, hogy eleven volt. Azután korán kiütözköztek bennem a regényes hajlandóságok. Télen a Bazilika mellett laktunk egy nagy ház második emeletjén. Reggelenként a pesti nagy templom érezharangjának mennyzengéses szava ragadott nyakom és mert a lakásunknak nagy, gótikus ablakai voltak, azt szerettem volna magammal elhítenni, hogy egy régi lovagvárban lakunk. Az időtájt George Sand «Höember»-ét olvastam ugyanis, ijesztenő gyönyörű illusztrációkkal. Nyáron kint laktunk a zugligeti Csillag-völgyben. Három villa volt egy nagy kertben és ebben a kertben kap-

tam az első rózsát, itt dédelgettem az első kis kutyát (minden ősszel, ha beköltöztünk a városba, a majoros meglánczolta, nehogy utánam fusson, de tavaszkor megérezte a napot, a mikor jövök és egy kilométert futott elém Floky), ebben a kertben voltak első játszótársaim, sok kis leányka, néhány fiú is. Egyik este fogócskát játszottunk holdfényben. Etus és én hátramaradtunk és hogy a többiek a sötét házfénék mögül futva szép sorjában, egyik a másik után előtűntek a kivilágított veranda üvegablakai előtt és a kislányok lobogó haja oly különösen csapdosta gallérjuk csuklyáját, nekem elállt a szívverésem. Egész nap együtt voltam ezekkel a gyerekekkel, közülük a fiúkkal tegeződtem is, és most este mégis olyan mások voltak.

— Nézzé, Etus, mintha csupa kísértet volna — mondtam és homlokomból kinedvededtem. A leány rám nézett.

— Milyen ábrándos maga, pedig fiú — mondta. Ábránd-igéző volt a szó és én nem tudtam tovább. A leány egyébként szőke volt. Nem aranysszőke, csak egyszerűen polgári szőke. Ám később színésznő lett, Kolozsvárt sokat tapsolhattak neki az erdélyi mánások. Már nem emlékszik rám, biztosan, de az is lehet, hogy már nem él és ha így volna, ezt meg én nekem kellene tudnom ő róla.

De a miről szólni akarok, ez sokkal később történt. Akkor már tizenhat esztendő voltam. Nagyon szerelmes. Akkor először. Olyan nagy volt az érzés, hogy annak teljessége fáj és azt hittem, híres író leszek valamikor, mint a Kisfaludyak voltak és feleségül veszem Margitot. Egész életet át csak egymást fogjuk szeretni. Az este, a melyen ez velem történt, férfi-

vendégünk volt, egy igen távoli rokonunk, Pestre való ügyvéd. Kint vacsoráztunk nálunk és úgy volt, hogy éjjelre kocsin megy be Pestre.

— Fiam, — mondta nekem anyám — a fiakkeresek a Fácán-vendéglőnél állnak. Menj le, fogadj fel egyet és mondd, hogy később jöjjön el Károly bácsiért.

Heves izgalommal fogtam a kalapomat, botomat, a melynek fején egy zergeszarv volt és lementem a kocsisokhoz. Egyedül mentem este a tízperces úton, a szelíd nyári házak között vártam a rablót, a ki szembe kerül velem és nagyon felnőtten beszéltem a kocsisokkal.

— De azután pontos legyen ám — mondtam neki végül és életemben először éreztem magam férfinak. Meg kell mondanom azt is, hogy az este bort is kaptam vacsorára, egy fél vizes-pohárra valót és soha az előtt ennyit nem ittam.

Hazatértem és komolyan jelentettem, hogy megalkudtam a kocsisal. Nagyon férfinak éreztem magam. Anyáskám megdöcsért.

— Ma este tovább szabad fennmaradnotok — mondta. Majd ti gyerekek átmentek a szomszéd verandára S-ékhez, ők meg hozzánk jönnek. Itt lesznek a felnőttek, ti gyerekek menjetek át és te vigyázz a kisebbekre.

Borcskámot kézbe vettem és mi gyerekek átmentünk a másik üveges tornácra. Kalappal és bottal ültem az asztalnál, noha nagyon illedelmesen nevelt legényke voltam, szemben velünk egy nagy tölgyerdő és a fák, sötét fák, mintha átszóltak volna hozzám. Augusztus volt, gyermekkorom minden esztendejének legszebb hónapja, a téli égről csillagok is hullottak és én a holdat ahhoz hasonlítottam, a mi akkor új és szép volt nekem, egy nagy, fehér villanyos gömblámpához. Már közel volt szeptember és én éreztem: felsőbb osztályba kerülök, most nővők, férfiasodom. A mellett ülhettem, a kit szerettem és mindnyájan Márkus Emiliáról beszéltünk, a kit a legnagyobb színésznőnek

tartottam, bár akkor még sosem láttam játszani, mert anyám csak vasárnap délután vitt színházba.

És azután körülnéztem a gyerekeken. Mindnek volt apja, csak nekem és két testvéremnek nem. Margitnak sem volt. Neki csak mostoha-anya volt és titokban magammal együtt sajnáltam őt, de ezért még inkább szerettem és gondoltam: össze kell tartanunk. Az ő apja öngyilkos lett, mikor ő még csak kétesztendő baba volt. Az apja öngyilkos lett. Ez megkülönböztette őt számomra és noha olyan együtt nevelkedtünk, mint a testvérek, édes titokzatos varázst vont rá. Mindnek van apja és nekem nincs... Erősen megfogtam a bot fejt... Atyám hol van? Belenéztem az erdőbe. Milyen sötét. A pesti mesterlegények idejöttek ki meghalni, a mikor szerelmeseik voltak, tavaszkor két gyilkos egy embert megölt a Gellért-hegyen, bizonyára erre is járnak rablók... Hol van atyám, hogy látna: elsőszülött fia, a kit olyan kicsinek hagyott el a földön, nem fél.

Nagyon féltém, de nem gyáván. Szilaj kedvvel féltém és vártam valamit. Halántékomon az erek tánczoltak és eszembe jutott: a mult héten, a mikor a hajamat nyirták, a borbély néhány pihét leberetvált az arcomról. Vártam valamit és legjobban szerettem volna az egész éjszaka fennmaradni.

— Atyám — gondoltam. A mi verandánkról férfiak szivarfüstje érkezett. Kábult voltam, örült. Megbabonázva a Csillag-völgyi sötét erdőt néztem. Ötven lépésre esett fölünk és én minden fát egy férfinak láttam. Melyik közülök az én atyám... Miért nincs nekem atyám?

Ha volna atyám, akkor szabadabban járhatnék. Vasárnaponként egy ezüst-forintost ajándékozna nekem és megmondaná, hogy ő tizenhatesztendőskorában kit szeretett. Ha volna atyám, akkor sokat kérhetnék tőle és úgy élhetnék, mint a többi nagy fiú. Atyám

gyakran utazott és nekem most mindig itthon kell ülnöm... És minden lehet, csak az nem, hogy atyám itt a földön feltamadjon... De hátha nem is halt meg. Csak idegen városba ment, minket elhagyott, ott más felesége, más gyermekei vannak és akkor őt esztendő előtt azon a napos októberi délelőttön csak egy viasz-bábút eresztettek koporsójában a kerepesi föld alá, mert ő elhagyott minket. De visszatér, mint azt gyakran álmodom... Nem, sohasem tér vissza, hiszen meghalt... Bár csak rossz lett volna és úgy ment volna el... és most visszajönne, arcomat szép fehér szakállához nyomná (most már egészen, egészen ősz volna) és azt mondaná: — Most már mindig itt maradok fiam, sok tudományra oktatlak és híres embert nevellek belőled.

Mielőtt meghalt, szegény papa, mindig ezt mondta és én álltam a halálos ágyánál és tudom: meghalt, sosem jöhet vissza. Erre olyan keservesen ébredtem rá, mint édes álomból fájt reggelre és most még erősebben óhajtottam: — bár lenne atyám nekem is, egy férfi, a ki idősebb, mint én és a ki én vagyok.

Kábító fűszerét egy tearóza a kertből felküldte a terraszra. Sok férfiszó a szomszéd verandáról, olyan árva voltam, azt hittem, lebukom a székről és erősen megfogtam botomat. A gyermekek meghívókat írtak, egy műkedvelő-előadásra szólót, a melyen a jövő héten fellépek én is. Atyám nem lesz ott. Tizenhat éves vagyok, a ruhám, mint egy felnőt férfi, mégsem vagyok az. Sosem leszek az. Ki vezessen és mit csinált az én atyám, a mikor tizenhat éves volt? Mit csinálna az én helyemben, ha most itt ülne

S. Margit mellett, a kit úgy szeretek. Örülne-e nekem az én atyám? Meg volna-e elégedve az én atyám elsőszülöttjével, az ő igazi vérével? Utolsó mondata is nekünk szólt, három árva gyermekének...

És most kezembe vettem a pohár bort, első boromat és kalappal, bottal felálltam. Magasra emeltem jobb kezem, merőn belenéztem az erdőbe és fennhangon mondtam:

— Elsőszülött fiad téged köszönt, halott atyám. Kereslek atyám, halott atyám, téged kereslek. Fiad, a kit korán elhagytál, férfi lesz koralap reggelre és a férfi a férfit keresi, fiú az apját. Téged szólítottak, halott atyám és miért nem érkezel. Lásd, a gyerekeknek itt mind van atyjuk, nekem nincs. Nagy szükség van rád, atyám, miért nem jössz? Ott állsz velem szemben az erdőben és nem jössz. Rám nézel és nem jössz. Hívlak és nem jössz. Első pohár borát issza most fiad és te nem jössz, atyám. Kocczintani akarnék veled, atyám... Halod, téged ünnepelek, atyám... Sokáig élj, halott atyám!

És felhajtottam a bort, de tétova kezem több cseppet államra és ruhámra ejtett a pohárból. Megtörtültem államat.

Egész arcom kirepedt a vakmerő láztól, tekintetem beleszaladt az erdőbe. A többiek — a gyerekek — dermedten néztek rám.

— De hogyan tehetet ilyet! Gúnyt űz a halott atyjából. — Milyen gonosz maga — mondta S. Margit.

És mert azt hitte, hogy csakugyan gonosz vagyok, később nagyon szeretett S. Margit. Ő volt az első nő, ki értem könnyet sírt.

A FRANCZIÁK FUTÁSÁNAK NYOMAI A BAZOCHESI PÁLYAUDVARON.

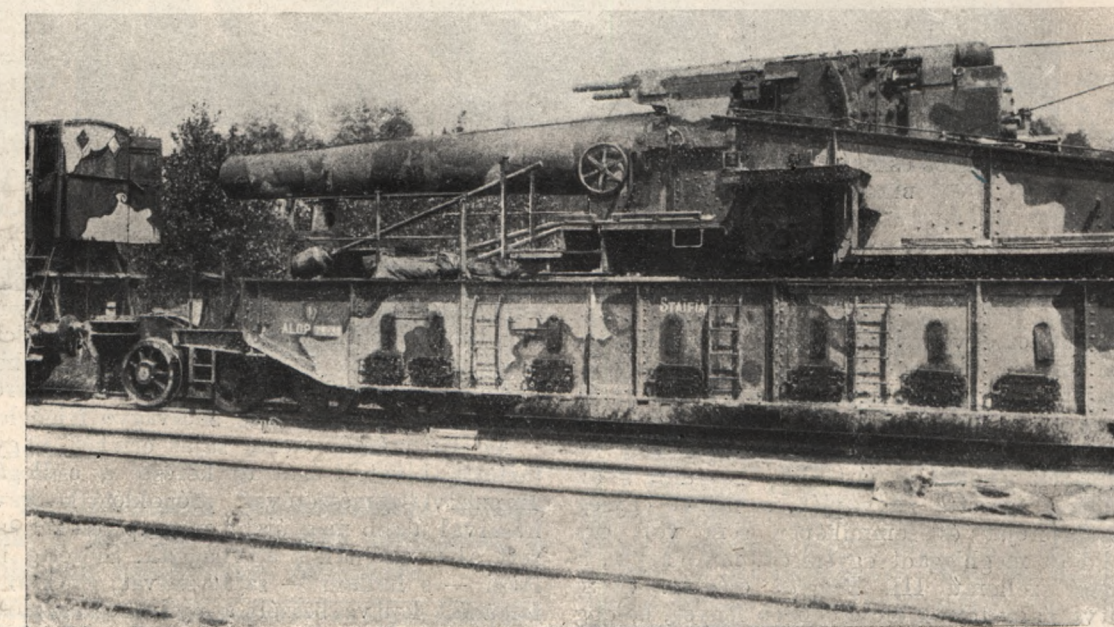

MENEKÜLÉS KÖZBEN SZÉTLŐTT TŰZÉRSÉG A 186-OS MAGASLATON REIMS MELLETT.

AZ AISNE ÉS MARNE KÖZÖTTI HARCZOKBAN UNIUS 4-ÉN FOGSÁGBA ESETT 55.000 FRANCZIÁBÓL ÁLLÓ CSAPAT RÉSZE LAONBAN.

A NÉMETEK HARCZAIBÓL A RUGATI HARCZTÉREN. — Bufa felvételei.

ZSÁKMÁNYOLT FRANCZIA VASUTI LÖVEG.

NÉMET TÁBORI KÓRHÁZ A PINONI KASTÉLYBAN.

II. VILMOS CSÁSZÁR A MINT TRÓNALÉPTEKOR TRÓNBSZÉDÉT PELOLVASTA A NÉMET BIRODALMI GYŰLÉSEN 1888 JUNIUS 25-ÉN. — Egykorú rajz után.

II. VILMOS CSÁSZÁR

Uralkodói jubileuma alkalmából.

Harmincz évvel ezelőtt, mikor trónra lépett, nem minden szorongó érzés nélkül néztek rá. A saját alattvalói ép úgy, mint azok, kik az új császár harezias szándékait festették falra. Az ifjú imperátor — huszonkilenc éves volt — Bismarck iskolájába járt, hón bámulta s az imádásig szerette nagyapját, a német egység megalapítóját és semmiképen sem volt oly szelid és meghiggadt egyéniség, mint atyja, a nemes szellemű III. Frigyes császár. «Nem áhítva nagy tettek dicsőségéhez fényét, boldog leszek, ha uralkodásomról majdan azt mondják, hogy népemnek ja vára, országomnak hasznára s a birodalomnak üdvére vált», így szólt Bismarckhoz intézett rendeletében a nagy szenvedő, ki haldokolva jött haza San Remóból uralkodni, szenvedni és kilenczvenkilenc napig

tartó császárság után meghalni. Az elsőszülöttje, ki II. Vilmos néven hamarabb vette át örökét, mint hitte és óhajította, ennek a szép, kerek mondatnak csak a második felét vallotta magának. Mert a nagy tettek dicsőségéhez fényét ő lelkének mélyéből áhította, forróban, mint akárhány más becsvágyó fejedelem.

Az ifjú császár érezte saját értékét, nagyra tartotta hivatottságát és kereste a csillogást. Impulzív természetével, szónokló kedvével, írásaival újabb meg újabb meglepetéseket szerzett alattvalóinak s a világnak. Szerette hallatni — s hallani — saját szavát, gyakran s feltűnést kelte beszélt a nyilvánosság előtt s megostromolta a közérdeklődést leveleivel. Miniszterei s alattvalói eleinte ámultan hallgatták, utóbb kissé megdöbbenek. Az ifjú császár egyre újabb meglepetést szerzett nekik majdnem mindig friss alkalomszülle, rögtönzött beszédekkel, melyek bizony nem mindig egyeztek meg

kormányának hivatalos felfogásával. Hangok hallatszottak, hogy kissé kevesebb a szónoklatból talán többet mondana. Egy elmés toll félreérthetetlenül figyelmeztette a császárt, hogy: «Hallgati arany-beszélni ezüst — s a korona mind aranyból van. Hohenlohe kancellár így ír róla emlékiratainak egyik lapján: «A császár nagyon jó kedvében volt és folyton beszélt» s az ember, ha tovább lapozgat ez érdekes könyvben, látja, hogy a panasz a császár sok beszéde miatt folyton visszatér. Még a békétűrő Caprivi kancellár is azt mondja egyszer a hercegeknek: «A császár túlsokat beszél mindenféle emberrel s akárhányszor ellenkezésbe jut a hivatalos nyilatkozatokkal». Egyszer az öreg Moltke is nagyon megcsóválta a fejét. Hohenlohe mellette ült ezen a díszében, melyet 1890 május havában adtak a fehér tereben a walesi herceg (a későbbi VII. Edward király) tiszteletére. «A császár beszédét mondott s megemlékezett angol tengernagygyá való kinevezéséről (rajta volt az angol tengernagygyi uniformis) s a waterlooi csatában való fegyverbarátságról. «Reméli, — így szökö — hogy az angol flotta a német hadsereggel együtt fogja fenntartani a békét». Moltke aztán így szólt hozzám: Goethe mondja: «A politikai dal csúf dal.» Moltke azt is hozzátette még, hogy ez a beszéd remélhetőleg nem kerül bele az újságokba. Egy másik császár kijelentés, csakugyan belekerülve az újságokba, fölöttébb kellemetlen következkkel járt akkoriban. «Jövényk a vízen van», — mondotta a császár a németeknek, s az angolok, felriadva nyugalomból, menten hozzá-látak dreadnoughtjaik száporításához, lord Bercsford, az angol admirális első lordja pedig sietett partraszálló hadgyakorlatokat rendezni az angol keleti partokon.

Pedig az ifjú császár a béke fejedelmének tartotta magát s joggal. Azt akarta, hogy Németország a béke öre legyen Európában. Azt akarta, de az erős természet akaraterével, mely érezteti, ha kell, hatalmát is, hogy megmentse a békét, vagy, ami egyértelmű azzal, országának tekintélyét és érdekét. Francia-országgal szívesen kereste a megértést és a barátságot. De 1911-ben, midőn a francia kormány, nemzetközi megállapodások megszegésével nyíltan protektorátus alá helyezte Marokkót, komoly veszéllyel fenyegetve azzal Németország nagy gazdasági érdekét, a császár nem habozott s a Panther nevű német hadihajó váratlanul megjelent Agadir előtt. Párisban megértették a figyelmeztetést s a háború helyett a méltányos megegyezést választották.

Sziládság és akaraterő az ellenséggel, hűség a jóbaráttal szemben: ez a kettős erény újra meg újra jelet ad magáról e császári pályafutáson. Hű ragaszkodása atyái barátjához Ferencz József királyhoz s a budavári köszöntő a magyar nemzetről ízelítő adott nekünk barátságának értékéről, mely a maga teljességével és erejével mutatkozott s mutatkozik meg e háború viharai közt. Talpig férfi ő. Megbizhatósága szikla, melyre építeni lehet.

íróasztalán szétszórva heverő többi borítékot és gondosan végignézte czímzésüket.

— Lássuk csak, hogy nem feledkeztem-e meg valakiről? Jules Guerneur, a filozófusom, Jean Biroy, a festőm, Guillaume de Tanis, a költőm, Savines a kritikusom, d'Artigues a diplomatám, Danans és a felesége, a ki jó barátom, Barjols a képviselőm, igen, mind megvannak. Hadd adjam most a leveleket a doktornak, a ki a postára megy táviratozni.

Leprince-Mirbel asszony felkelt. Harmincz két éves volt, előkelő megjelenésű. Minden mozdulatából valami különös báj áradt, arisztokratikus külseje azt a nagyvilági modort árulta el, a melyet nem lehet megtanulni. Dereka karcsú, testének körvonala lányosan enyhe hajlásúak, lába kicsiny és vékony bokájú, szép kezei halványak, mint az ostya, hosszú és hajlott körműek, valósággal szerelmi vágyakozást ébresztők. Kissé becsélt szemét hosszú, barna szempillák árnyékolták be, melyek mögül a fekete szembogarok a szemgolyó gyöngyházszín fehérségéről csillogó agát-kövekként villogtak elő. Szőke, könnyű, selymes, dús és hullámos haja valóságos aranyeshőz hasonlított.

Mirbel asszony a nélkül, hogy szép vagy csak még csinos lett volna is, mindig nehezen felejtethető hatással volt a férfiakra, akár mert arcbőrének selymes finomsága még csak jobban kiemelte vonásai finomságát, akár mert elegáns megjelenése bámulatos izlést áruolt el, akár mert arisztokratikus szokásai és mozdulatainak büszkesége előkelő születésre és lelki kiválóságra vallottak.

Tizenöt éve volt annak, hogy nagynénje, Rose de Presles, férjhez adta Leprince-Mirbelhez, a nagyreményű fiatal zeneszerzőhöz, a ki alig egy pár évvel volt idősebb a leánynál. A házasság kezdetben boldognak látszott; Marie-Magdeleine de Presles vakon bízott férjében, sőt bálványozta tehetségét. E közben elszállt három mámoros estendő, de Magda egyszerre, hirtelen lezuhant boldogságának egéből, mert rájött, hogy Mirbel megcsalja egy öregező énekesnővel, a ki divatba hozta dalait.

Ez a lehető legbanálisabb módon derült ki. Magda egy napon, férje távollétében, azért ment be ennek dolgozószobájába, hogy átnézze egy partitúrának kefelevonátát. Kezébe vette az asztalon szétszórótt kottákat, hogy lejtassa

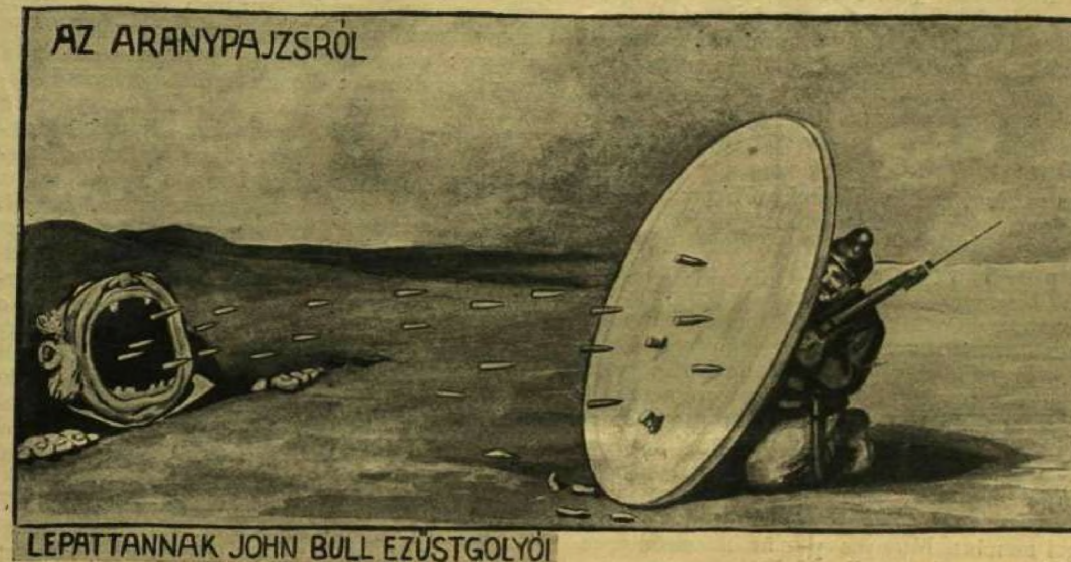
a zongorán, miféle változtatásokat tett ura a kompozícióban. Ekkor egy nevéstégesen divatos boríték ötlött a szemébe, a melyen affektáltan hosszukásra és szögletesre nyújtott czímzés éktelenkedett. Kíváncsiságból feltörte a levelet, de már az első sorok olvasása után erejét vesztve roskadt le egy székre. Összeszedte magát és fájó szívdobogás közt, reszkető kézzel, bánatában félig megőrülve, végigolvasta a vén komédiánzó patétikus és mégis sikamlós sorait.

Aztán sírásra fakadt és sokáig sírt, a mint csak az asszonyok tudnak sírni, ha egyedül vannak. Ez az első krízis rettenetes volt, túlságosan hirtelen jött e csapás, mely egyszerre szétrombolta vak bizalmát. Aztán haragra gerjedt, az asztalra dobta a kottákat és nagynénjéhez sietett. Presles kisasszony a palotának földszintjén lakott, mert a többi helyiségeket a fiatal házásoknak engedte át.

A szegény öreg leányt rettentően lesujtotta, hogy az ő kedves kis nevelt gyermekét efféle személlyel hogy is lehetett megcsalni! Elvesztette a fejét és semmiféle tanácsot sem tudott adni unokahugának, a ki leküzdvén első felindulását, azt határozta, hogy küzdeni fog férje szerelméért. Feltékénységének lázából merítve erőt, magába fojtotta a szemrehányásokat és elhallgatta a keserű szavakat, melyeket féltelen fájdalommal követelt. Vasakarattal rejtette el szívének mély sebét és azzal törekedett ellen-

POPOVIC SÁNDOR PÉNZÜGYMINISZTER MEGNYITJA A HADIKÖLCSÖNPLAKÁTKIÁLLÍTÁST A MARGITSZIGETI HADIKIÁLLÍTÁSON.

LEPATTANNAK JOHN BULL EZÜSTGOLYÓI

Bőr Dezős rajza.

A diplomaták békeoffenzívát csinálnak, a katonák fegyveres offenzívát, a polgárok hadikölcsön offenzívát.

Tartsd szemed előtt: az ellenség olyan feszült figyelemmel figyel a hadikölcsönt, mint az offenzíva sikerét.

súlyozni férjének gyalázatos szerelmeskedését, hogy kellebbe magát, nyájas és szórakoztató volt, úgy, hogy e kaczerkódásával rövid idő alatt ismét visszahódította magához Leprince-Mirbelt, a ki a feleségéből kiáradó végtelen bájoság elől nem tudott elzárkózni. Magda pedig, hogy győzelme teljességét semmi sem veszélyeztesse, Olaszországba csalta el férjét, de ott fájdalmasan kellett éreznie, hogy diadalának nem tud igazán örülni. Gyorsan meguntta ezeket a kierőszakolt mézesmedveket, melyeket illuzióinak romjaiból kellett volna újjépítenie és mihamarabb rájött, hogy szíve mélyén annyira sajog a férje hűtlensége ütötte seb, hogy tulajdonképpen nincsen is már miért harcolnia. Minek küzdjön tovább férjének olesó kedveskedéséért, a melyeket lassanként semmire sem becsült, mert látnia kellett, hogy saját megsértett szívébe sohasem térhet többé vissza az első mámor, a minthogy semmiféle dolognak előzményei sem tudnak újból felfrissülni. A fájdalomhoz igaz, hogy hozzá lehet szokni, de az mégis meddőre szántja fel szívét, barázdáiból nem új termékenység, hanem pusztulás fakad. Úgy gondolkodott, hogy a midőn férje karjába vetette magát, tulajdonképpen megcsalta őt és öntudatlanul önmagával szemben is méltatlanul viselkedett. Azért, hogy visszaszeresse egy olyan férfi öleléseit, a kit tulajdonképpen megvet, mert nem tudta megbecsülni azt a szépséget és tisztaságot, melyet neki áldozott. Mélyes haragot érzett ellene, mert romba döntötte rajongó hitét, a midőn meguntta, gyöngédségét, bájoságát, tiszta lelkét és elhagyta magát csábítani egy hányt-vetett nőnek körmönfont parázmaságától. Magda nagy szemrehányásokat tett magának, miképen súlydeltett annyira, hogy Henryt ennek az undok nőnek karjaiból visszahódítsa. Mégis meg-

vigasztalódott, mert észébe jutott, hogy csak első fájdalmában veszthette el annyira fejét, hogy erre a szerencsétlen szerepre vállalkozzék; aztán hirtelen elhatározta, hogy nem fogja tovább viselni ennek a megalázó szerelemnek az igáját és sietette hazautazásukat.

Nemsokára hazatértük után Leprince-Mirbel minden szégyenkezés nélkül ismét léha szerelmek után kezdett futkosni és már arra sem törekedett, hogy elrejtse eltévelyedéseit Magda elől, mert még abban a megalázásban is részesítette, hogy némelyik szerelmét meghívta házukba és bemutatta feleségének. Lelkiismeretlensége napról-napra czinikusabbá vált és Magdából kiölte még a legutolsó illuziókat is, úgy, hogy a maga csupasságában kellett látnia férje lelkét, nem palástolhatta el maga előtt, hogy Henry mily könnyelmű, szívtelen, erkölcs-telen és bolondosan hü.

Az öreg Rose de Presles kisasszony majd meghalt bánatában, a midőn meggyőződött, hogy mennyire megrontotta unokahuga életét ez a házasság. Ő maga egy fájdalmas, szűzies szerelmi kaland után pártában maradt, de annyit kellett szenvednie vénlányosága miatt, hogy lassanként az lett szavajárása: még mindig jobb rosszul férjhez menni, mint sehogysen. Most azonban lassanként mindjában belátta, hogy ez az állítása mégsem igaz. Magda szerencsétlensége újra bánatba döntötte szegény öreg szívét, a melyről azt hitte, hogy újabb szenvedésre már nem is lehet erceje. Haragjában

MEGÁTKOZOTT SZERELEM.

Franciaia regény a «Szerelem az én bűnöm» szerzőjétől.

ELSŐ RÉSZ.

I.

Jules Guerneur úrnak
Páris, Gay-Lussac utca 3.

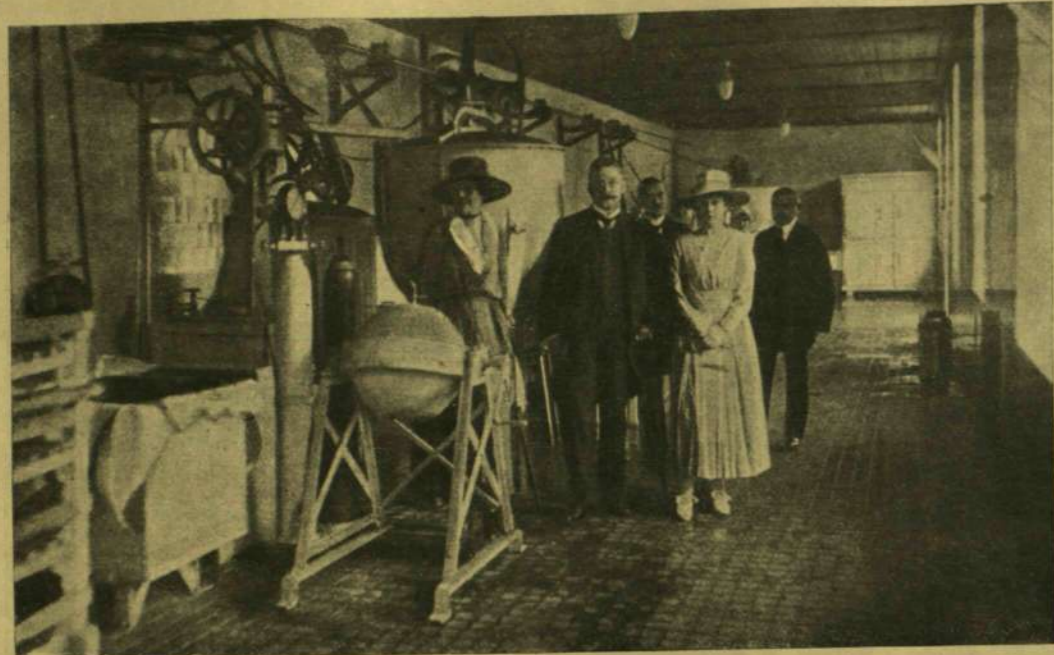
Kedves barátom!

Végre elrendezkedtem és várom önt Yeresben, valamelyik legközelebbi napon, például holnap. Ha felül az ötörai gyorsvonatra, alighanem Guillaume de Tanisval, Jean Biroyval együtt fog jönni, sőt lehetséges, hogy még másokkal is, mert mindnyájukat erre a napra híttam meg. Ne válaszolja azt, hogy ez, meg az még Párishoz köti. Hiszen jól tudhatja, hogy Rose néni és én nagy örömmel várjuk. Montgeronban a hintó az állomáson várni fogja, ha véletlenül mégis egyedül utaznék, kedvére álmódozhatik barátjának enyhe despotizmusáról. Üdvözlí Magda.

Midőn Leprince-Mirbel asszony befejezte és leragasztotta ezt a levelet, összeszedte a kis

HADIKÖLCSÖNJEGYZÉS A MARGITSZIGETI HADIKIÁLLÍTÁSON.

SZERÉNYI JÓZSEF KERESKEDELMI MINISZTER, ANDRÁSSY GYULÁNÉ ÉS LÁZÁR ÁRPÁDNÉ
GRÓFNŐKKEL A MEGNYITÁSON.

válópört sürgetett, de ez nyilvános botrány lett volna. Ezért Leprince-Mirbel asszony nem is hagyta magát tőle befolyásolni, hanem egy döntő jelenetben kérdőre vonta férjét és arra kényszerítette, hogy elfogadja feltételeit. Henrynek meg kellett hajolnia a tizenkilenc éves fiatal asszony előtt, a ki vagyonilag is teljesen független volt tőle, mert százezer frank évről-évre járadék volt a hozománya. Megegyeztek, hogy a világ előtt együtt maradnak ugyan, de a valóságban teljesen különválva fognak élni egymástól. (Folytatás következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Megátkozott szerelem. Mai számunkban kezdjük meg e címmel egy új francia regény közzétételét. Magát meg nem nevező szerzője ugyanaz, a ki a *Szerelem az én bűnöm* című regényt írta. Olvasóink bizonyára jól emlékeznek még erre a regényre, mely néhány év előtt jelent meg lapunkban s roppant nagy sikert aratott, egyike volt a legtöbb érdeklődéssel olvasott fordított regény-közleményeinknek s azóta a Franklin-Társulat kiadásában megjelent könyvalakban is igen nagy és állandó olvasóközönségre tett szert. A *Megátkozott szerelem* ugyanolyan kiválóságokkal pályázik a népszerűsége: az előkelő körök életéből merített tárgya ép olyan érdekesítő módon van elbeszélve, az alakjai ép oly finoman rajzoltak s szintén a szerelemnek az emberi sors feletti végzetes hatalmát ábrázolja. Őrülünk, hogy ezt a kiválóan érdekes munkát megszerzhettük s bemutatjuk olvasóinknak, mert olyan olvasmányt nyújtunk ezzel, mely egyaránt érdekkel és szórakoztat minden olvasót.

Szini Gyula új novellái. A Magyar Könyvtárban most jelent meg *Szini Gyula* novelláinak új kis gyűjteménye, a mely egyike a finom tollú fró legértékesebb és legszebb munkáinak. Különösen két vonásra akarunk bennük figyelmeztetni: az fró leleményének eredetiségére s az elmondás művészetének arra a képességére, a mellyel az fró legmerészebb és legszebb ötleteit is el tudja fogadtatni az olvasóval. Ilyen szépséges ötlet a Gillingham lord története, a ki viharos ifjúság után megkapja örökségét s akkor egyszerre kettéválasztja személyét, a könnyelmű Gillinghamra és a szigorú, józan Tomkesbury márkira s az elsővel olyan szigorúan bánik, mintha csakugyan külön személy volna. Ez egy ötlet csak, az fró szépségből, nem pedig a valóságból származó, de az fró olyan finom elmésséggel és olyan humorral tudja elmondani, hogy teljes élvezettel olvassuk és himni is tudunk benne. A *bukfencz* című novellában a Cox és Box bohóctörténeteknek egy változatát adja. A két bohóc klasszika-filológus hallgatója volt az oxfordi egyetemnek, de tanárunk iránti tiszteltelenségük címén kicsapták őket. Bohócokká lesznek, pompás mutatványokkal nagy vagyont szereznek s visszagondolnak az egyetemre, sok pénzükből alapítványt tesznek a klasszika-filológiai kollégium javára. Mikor aztán nagylelkűségüket megköszönni küldöttség jön hozzájuk a tanár vezetésével, a lelkes köszönő beszédre a tanár nyelvén: bohó bakugrással felelnek s ezt a magyarázatát adják viselkedésüknek: "isztelet és hála és szeretet jele ez a bakugrásunk, ez a bukfenczünk, a melyet itt tanultunk, az iskola padjain és a melyet hála szívvel visszaidünk most kegyes jó anyáknak, az Alma Ma-

ternek. Az ilyen excentrikus kitálások Szini tehetségének legszebb virágai, ezekben mutatkozik meg legteljesebben a fantasztikus játékos szellemének ötletessége s ezekben érvényesül finom szálból filigránokat fonó stílusművészete. Az ilyen munka az irodalmi kultúra nagy fejlettségét tünteti fel az fróban, nem azért a kulturát, a melyet tanulás, könyvek olvasásával bárki megszerezhet, hanem a melynek lényege az idegrendszer eredendő szubtilitásában, az észjárás gyors és erőteljes reagáló képességében van s a mely vele születik az emberrel.

Krisztus és Barabás. *Karinty Frigyes* a nagyközönség túlnyomó többsége előtt úgy áll, mint humorista, burleszk tréfák, bohó ötletek és az elmés perszifláz mestere, a kinek szavára fölcserdül a kezesség. Ebben a genreben nagy sikereit voltak, de a kik pompásan mulattak tréfáin, azok csak ritkán vették észre, hogy a tréfának nála majd mindig valami mélyebb háttere van, ha a külső kép mögé hatolunk nyomozó szemmel, nemcsak a furcsa és torz vonások meglátására beigazított megfigyelést látjuk ott, hanem komoly, a dolgokat rejtelmes mélységükben megragadó élefilozófiát, az élet tragikumáról való fájdalmas koncepciót is. Ezenkívül pedig az egész világgal szemben bizonyos primár látásmódot, a mely lehamoz a dolgokról mindent, a mit megszokás, konvenczió, gondolatlan utána-mordás, kritikátlan babona-hit rájuk rakott fedőréteggül. Ő valódi, természetes meztelenségükben látja meg a dolgokat, mintha előtte soha senki sem látta volna s ő volna az első, a ki elmélkedik róluk. Leginkább ebben áll Karinty eredetisége és nagyrésben ötletességének is ez a forrása, mert a ki úgy néz, mint ő, az nagyon sok olyat lát, a mi mások előtt el van takarva és a minek felmutatása meglepi, néha zavarba is hozza az embereket. S ez az a híd, a mely átvezet a humoristától a komoly eszmélkedőhöz. Az utóbbi Karintynek az az oldala,

a melyet a negy, szórakozni vágyó tömegközönség kevésbé ismer és értékel, holott ez az frónak az erősebbik oldala. Mindazok között, a kik a mai magyar sajtóban az élet aktuális dolgairól elmélkednek, ő fogja fel a dolgokat legeredettebb látószögéből s ő tud róluk legtöbb meglepő és gondolatkellető mondatot. Néhány munkájában éppen ez az eredetisége az, a mi megzavarta a konvencziókba beleragadt gondolkodású olvasókat s választalat emelt megértésük és az fró közé. Új könyvében azonban, a mely *Krisztus és Barabás* címmel a háborúról és békéről való elmélkedéseit foglalja össze, tisztán, világosan, teljes éretten áll előtünk eszméjára. Könnyű tollal írt elmélkedések ezek, a zsurnalisztika könnyed modorában, de a komoly gondolkodó mélyrelátásával írva. Legnagyobb hévvel a frázisnak ízen hadt, ennek az általános emberi veszedelmek, a mely épen a legmegszokottabb és legnagyobb emberi érzéseket és gondolatokat burkolja be a hazugság, az illúzió, az elhomályosítás mérges gázfelhővel, eltorzítja és áldásból átokká rontja őket. Az ő koncepcziója szerint az emberi gondolkodásban elsőscsodott frázis-tömegnek főrésze van abban, hogy az emberek háborúskodnak egymással, hogy öknélkül vagy a következményekkel arányban nem álló okokból a népek gyűlölik egymást, — egyáltalán mindenben, a mi rossz az életben van. S a mint le-tisztogítja a dolgokról a frázis-reteget, egyszerre szebbeknek, jobbnak tűnnek fel s velük szebbnek, jobbnak tűnik fel az egész élet. Milyen szép a haza fogalmának az a rövid körülírása, a mit egyik cikkében néhány szóval megad, kifejezve benne a hazaszeretet természetét szükségességét, magától értendő voltát s megmutatva a közkeletű hazafis frázisok fölöslegességét és értelmetlenségét, az észszerű természeti érzést konvenczióva merevítő voltát! Vörösmarty szavát juttatja érvényre: eszersed hazádat és ne mondá, s az Arany aggodalmát: éknyelmű szájon mérő szókassá szent iméd ne váljon! Minden jóérvű olvasó igazat fog adni azoknak a sorainak, a melyekben burleszkül kiéleztet formában mond ítéletet a politikások frázisai felett s a melyekben az iskolai olvasókönyvek hamis hőskultusz ellen szól. Minden témáról, a mit megpendít — rendszerint inkább csak megpendíti a témákat — mond valamit, a mivel az embereket gondolkodásra sarkalja. A könyv első cikkében, *A szarnok és a höltő* címűben allegorikus formában tárja fel, hogy a költő nem tud hazudni, még ha a boldogságot veszti is igazmondásával. A *Barabás* című cikkében a tömeg gyógyí hatatlan ostobaságát és önállatlanságát mutatja meg egy kevés vonásból erőteljesen összefogott képbén. Azután a háború alatti élet változatos motívumai következnek, mind frappáns és elmés megvilágításban. Ha igaz az, hogy egy könyv annyit ér, a mennyi gondolatot olvasójában ébreszteni tud, akkor Karinty könyvének értékét egész szokatlanul nagyra kell taksálnunk.

A Jó Pajtás. *Benedek Elek* képes gyermeklepleja legújabb, június 23-iki számába *Benedek Elek* írt verset, *Székelly Nándor, Kozma Imre és Nádas Pál* elbeszélést. *Benedek Elek* folytatja *Rókiné komám-assy* bohó kalandjait egy cikk, sok szép képvel, a Balaton vidékéről szól. Új dolgok Tókmag királyról, kis krónika, tarka mese, a rejtvények és szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 16 korona, fél évre

8 korona, negyed évre 4 korona, egyes szám ára 32 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker., Egyetem-utca 4.

8 korona, negyed évre 4 korona, egyes szám ára 32 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker., Egyetem-utca 4.

A HÁBORÚ NAPJAI

Június 13. A nyugati harczerén Noyontól dél-nyugatra a francziák erős ellentámadásokat intéztek a Roye—Estrées—St.-Denis nagy országút mindkét oldaláig, és a rohamuk is összeomlott. A foglyok száma 15,000-nél többre emelkedett. Az Aisnetől délre a németek a Cutry-Dommiers-től keletre levő vonalból ezen a helységeken túra vetették vissza az ellenséget. Corcától északra megfeszítették az ellenségtől a Savieres-lapályt s 1500 nál több foglyot ejtettek. Az ellenségnek Chateau-Thierrytől északra többszörösen megismélt támadásai veszteségteljesen omlottak össze. Az ellenséges vonalról a németek harci tevékenység.

Június 14. A nyugati harczerén Yperntől dél-nyugatra a németek visszaverték a francziák heves támadását. Noyontól dél-nyugatra fokozott tüzéségi tevékenység. Courellesnél és Merynél, valamint a Matz völgyében közvetlenül az Oise-től nyugatra az ellenség hiábavaló ellentámadásai. Az olasz hegyi harczerén vonal mentén tüzéségi harcok. A Piave alsó folyásánál megfeszült ellenséges felderítő kísérletek.

Június 15. A nyugati harczerén Noyontól dél-nyugatra harcok. Az Aisnetől délre a tüzéségi harcok fokozott maradt. A villers-otte-rets-i erdőben ismételt részleges támadásokat visszaverték a németek. Az olasz harczerén rég előkészített offenzívának megkezdődött. Ma reggel a tüzéségi tűz az arcvonal számos szakaszán nagy hevességre fokozódott.

Június 16. A nyugati harczerén Meristől dél-nyugatra és Bethunetől északra a németek részleges angol támadásokat közelharcban visszavertek. Noyontól északnyugatra kisebb gyalogsági ütközetek, az Aisnetől délre fokozott harci tevékenység. Az olasz harczerén hadseregeink a Piave mentén és Brentától kétoldalt megfeszítették az olaszokat és szövetségeseiket. Borovics hadserege számos helyen kiküzdötte az átkelest a megvédte Piavén. Wurm vezérrezdes hadtesteit elkeresdett ellenállás leküzdése után San Dona di Piave mellett és az oderze—trevisoi vasut mindkét oldalán széles arcvonalon elfoglalták az ellenség állásait. József kir. harczer cspatai

meglepetésszerűen elfoglalták a Montello keleti szegélyén a védelmi műveket és benyomultak erre a magaslati területre. A Piave mentén beszállított foglyok száma 10,000. A Brenta mindkét oldalán szintén sikerrel járt az első roham. Csepptáink sok helyen egész a harmadik ellenséges állásig nyomultak előre, 6000 olasz, francia és angol fogoly maradt a kezükön. Az elért előnyöket azonban csak részben tudtuk megtartani. A Brentától keletre a Rainers-hegyet kénytelenek voltunk az ellenség új erővel végrehajtott és oldalozó ágyútűzzel támogatott ellentámadásával szemben feladni. A Grappa északi lejtőin az olaszok hiába intéztek rohamot az ellenség első vonalait tartó zászlóaljaink ellen. A Hétközség erdő-önájában, már az előző napokon előkészített támadóscporttal kerülten szembe, az elfoglalt terület egy részét kiirtították. A Rivinallé elragadtuk az ellenségtől az Dossó Albót. Az Adamello-területen elfoglaltuk a Corni di Sovertót.

Június 17. A nyugati harczerén Noyontól dél-nyugatra a tüztévékenység este erősödött. A Maas és a Mosel között Xivonytól kétoldalt a németek sikeres előretörése. Az olasz harczerén a velenzei hegyi arcvonalon az időjárás és a köd jelentékenyen korlátozta a harci tevékenységet. A Brentától nyugatra heves támadásokkal szemben megtartottuk az egy nap előtt elfoglalt hegyi állásokat. A Montello magaslati vidéken nyugat felé nyomulunk előre. Az oderze—trevisoi vasutvonal mindkét oldalán erős olasz ellentámadások hiúsultak meg. San Donától nyugatra újabb területet ragadtunk el az ellenségtől és elfoglaltuk Csiplet. Az eddig beszállított foglyok száma 21,000-re emelkedett.

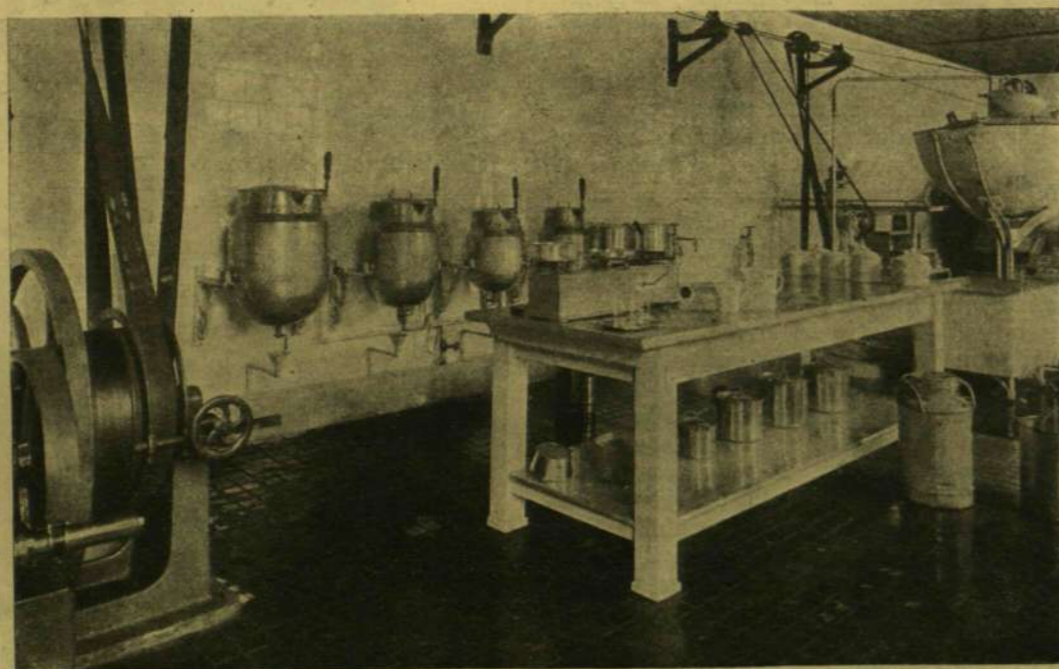
Június 18. A nyugati harczerén Flairdiában, a hegy két oldalán, Maas és Albert közt élénk ellenséges tüzéségi tevékenység. Noyontól északnyugatra és az Aisnetől délre este feléldt a tüzéségi tevékenység. Az Aisnetől északra és Chateau-Thierrytől dél-nyugatra az ellenség részleges előretöréseit a németek visszaverték. Az olasz harczerén Veleceze tartományban a csata tovább tart. Wurm vezérrezdes hadserege számos helyen tért nyeri, a déli szárnyon elérte a Postetta-csatornát. József főherczeg sikert a Montello területen kiéltette. Az olasz ellentámadások megfeszultak. A Brenta mindkét oldalán az ellenség számtalanszor hiába rohant neki új állásainknak. Aisnetől délre több erdménytelen angol támadás. A foglyok száma 30,000-re emelkedett, a f zsakmányoktól egy öké 120-ra.

HALÁLOZÁSOK.

Hósi halált halt: Ifjabb HEINRICH FERENCZ, tartalékos honvédhuzárhadnagy, Jekaterinoszláv mellett két huszársapat élén orosz bandákkal folytatott harcok közben. A hósi halált halt katonatisztben, ki huszonegy évet élt, Heinrich Ferencz udv. tanácsos, a budapesti kereskedelmi és iparkamara alelnöke fiait gyászolja.

Elhunytak még a közelebbi napokban: HOLLÓ Lajos országgyűlési képviselő, a gróf Károlyi féle függetlenségi párt alelnöke, a Magyarország című politikai naplap alapítója és sok időn át főszerkesztője, 59 éves korában, Bud. pesten. — Idősb verébi VÉGH ISTVÁN, földbirtokos, Fejérmegye törvényhatósági bizottságának tagja, 102 éves korában, Székesfehérvárott. Halálát kiterjedt előkelő rokonság, köztük a Wimpffen gróf és a báró Harkányi-család gyászolja. — NAGY SÁNDOR, nyug. ügyetemi könyvtáros, a műgyetem és tud. egyetem rektora és a róla elnevezett magyar gyorsírási rendszer megalapítója, 74 éves korában, Bud. pesten. — Kurtapataki BAKA ELEK, nyug. kir. telekkönyvvezető, Nagyszében városának községi elnöke és közszereplésben állt polgár, 75 éves korában, Nagyszébenben. — Királyhóti LEHOCZKY ISTVÁN, nyug. jogügyi tanácsos, 71 éves korában, Bud. pesten. — ANGSTER JÓZSEF, az európai híri pécsi orgonagyár megalapítója és főnöke, a Szent Gergely-rend lovagja, 84 éves korában, Pécsen. — HOLLÓSI RUPPERT, csehdómölki spát. — Kisjezemi és megyefői JESZENSZKY IMRE, Gódrén. — TIEFENBACH JÓZSEF, 54 éves korában, Szépligetén. — Idősebb CHLADEK HENRIK, Trencsén város egyházi karnegys, 58 éves korában, Trencsénben. — Szirmai és szimabesenyői SZIRMAI TAMÁS, honvédhuzárkapitány, Péczelen. — LÉNÁRD EDE, szomszobi református lelkész, 47 éves korában, Szatmárnémetiben. — BERNER GÉZA, nyug. pénzügyigazgató, 70 éves korában, Csizfurdón. — TRUX KÁLMÁN, dobányvári osztályvezető, népfőlköli főh. dnagy, Tmesváron. — SÁTORI MÓR, nygypatos, 64 éves korában, Bud. pesten.

ÖZV. TORDAY FERENCZNÉ, szül. Leder Anna, 70 éves korában, Bud. pesten. A megboldogult urasszonyt négy fián, köztük dr. Torday Ferencz és dr. Torday Árpád egyetemi orvosi méltóságokra és három leányán kívül négy és előkelő rokonság gyászolja. — ÖZV. HOFFMANN MÓRNÉ, néhai Hoffmann Mór tanár és pedagógiai író özvegye, Bud. pesten. A boldogulban Hevesi Sándor, a Nemzeti Színház rendezője és anyját gyá-

FŐZŐKÉSZÜLÉK ÉS MUNKAASZTAL.

AZ «URÁNIA» TEJKONYHA MEGNYITÁSA.

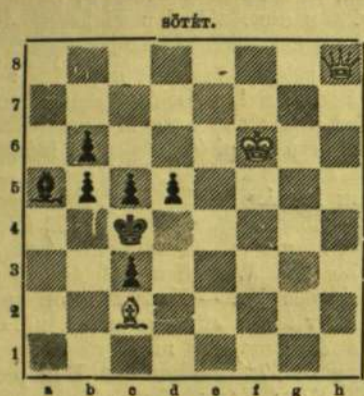
DIANA PUDER

szolja. — ÖZV. HATALA FERENCZÉ, szül. Klein Aurélia, 62 éves korában, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

3108. számú feladvány Koetschid P. A.-tól, Amsterdam.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

Magyar Unio-Bank Részvénytársaság cég alatti új pénzintézet alakult a mai napon 21 millió korona befizetett alaptőkével.

Magyar királyi államvasutak.

18191/1918. F. IV. a.

HIRDETMEY.

A rendkívüli módon elszaporodott árulások, dezsmálás és a vasuti kocsik feltörésének lehet megakadályozása, illetve csökkentése érdekében a legszigorúbb rendszabályokat léptették életbe.

tartozik többek között az is, hogy a tolvajok kézrekerített és azokat, a kik a tolvajok nyomára vezetnek, illetve a tettes, vagy az orgadák kérekerítésében eredményre vezető utbaigazítással segítőknek, pénzbeli jutalomban fogjuk részesíteni.

Az utbaigazítás szóbeli, vagy írásbeli bejelentéssel történhet, a hivatalos titoktartás védelme alatt.

A bejelentés bármely állomásunkon, vagy üzletvezetőségünkön tehető.

A bejelentések elfogadására állomásokon kizárólag az állomásvezető (állomásfőnök), üzletvezetőségünk az üzletvezető, akadályozása esetén pedig az üzletvezető helyettese jogosult.

Ugy a bejelentés, mint a jutalmazás módozataira vonatkozó közelebbi felvilágosítással az állomásvezetők szolgálnak.

Itt csak azt jegyezzük meg, hogy a jutalmazási összeg nagyobb lesz abban az esetben, ha a bejelentő a kérekerítést tettesen kívül, még az ellopott áru rejtékhelyére vonatkozólag is eredményes utbaigazítással tud nekünk szolgálni.

Ezuttal arra is felhívjuk a t. szállítóközönség figyelmét, hogy a teljes kocsirakományt képező, vagy olyan darabárakkal rakott állomási kocsik, melyeknek szállítására külön kocsit véteik igénybe — a mennyiben a rendeltetési állomás a magyar szent korona országainak területén, vagy Ausztriában fekszik, tehát nem vámkezelést igényel. — a feltörések ellen akként biztosíthatók, hogy a feladók az ily kocsikra megfelelő függőlakatokat alkalmaznak.

Lakatok hiányában a kocsijátékon levő ólomzárfülcseken áthuzandó és lapos fogóval többszörösen összecsavarandó 25-3 mm. átmérőjű lágyított vas-huzal is használható.

Ezenkívül a kocsijáték a felső és alsó futósin kerekreire erősített vashuzallal is rögzíthetők.

Függőlakatok alkalmazása esetén a lakatok hozzáadását a feladó a fuvarlevélbe bejegyezni tartozik. A kulcsokat a feladás alkalmával be kell szolgáltatni és zárt borítékban a fuvarlevélhez tartós módon hozzá kell fűzni. A kulcsok a küldeményt a rendeltetési állomásig kísérik és ott úgy a kulcsok, mint a lakatok az átvevőnek kiadatnak.

A függőlakatok alkalmazásával vagy a kocsijátékok vashuzallal való elzárásával a kocsik erőszakos feltörése ugyan nem akadályozható meg teljesen, de kétségtelen, hogy az ilyen elzárás a kocsik tartalmának megőrzését megnehezíti.

Budapest, 1918. évi június hó.

A m. kir. államvasutak igazgatóság.

184406/1918.

A. VI.

A magyar királyi államvasutak nyugdíjasainak, nyugbéréseinek és kegydíjasainak háborus segélye.

A magyar királyi államvasutaknak nyugdíjas nyugbérés és kegydíjas-volt alkalmazottai, valamint ezek

özvegyei és szülőitlen árvái az 1918. évre is háborus segélyt fognak kapni. A háborus segélyek mérvé — amelynek az előző évinél lényegesen magasabb összegű, — a következő:

Azok a nyugdíjas tisztviselők, akik lakáspénzjárdé-

kot nem kapnak, 600-tól 1200 koronáig terjedő;

a lakáspénzjárdékban is részesülő nyugdíjas tiszt-

viselők 350-780 koronáig terjedő;

a nyugdíjas volt B) táblázatbeli alkalmazottak (altisztek és szolgák) 240 kor.,

a lakáspénzjárdékban is részesülő nyugdíjas volt B) táblázatbeli alkalmazottak (altisztek és szolgák) 240 kor.,

a nyugbérében részesülő volt alkalmazottak 180 kor.,

a lakáspénzjárdékban nem részesülő tisztviselői nyug-

díjas özvegyek 480-780 koronáig terjedő;

a lakáspénzjárdékban is részesülő tisztviselői nyug-

díjas özvegyek 360-600 koronáig terjedő;

a lakáspénzjárdékban nem részesülő volt B) tábl-

ázatbeli alkalmazottak (altisztek és szolgák) nyug-

díjas özvegyei 360 korona,

a lakáspénzjárdékban is részesülő volt B) táblázat-

beli alkalmazottak (altisztek és szolgák) nyugdíjas

özvegyei 240 korona,

nyugbérépénztártól özvegyi segélyben részesülő öz-

vegyek 120 korona,

tisztviselők gyermeksegélyben részesülő szülőitlen

(teljesen árva) gyermekei fejenként 240 korona,

volt B) táblázatbeli alkalmazottak (altisztek és

szolgák) gyermeksegélyben részesülő szülőitlen (teljesen

árva) gyermekei fejenként 120 korona,

a nyugbérépénztártól nevelési pótlékban részesülő

szülőitlen (teljesen árva) gyermekek 80 korona,

a kegydíjas volt alkalmazottak és azok kegydíjas

özvegyei 100 korona,

a volt alkalmazottak kegydíjában részesülő szülőitlen

(teljesen árva) gyermekei 60 korona,

háborus segélyben részesülnek.

Az erre vonatkozó részletes rendelkezés az m. kir.

államvasutak legközelebb megjelenő Hivatalos Lapjáb-

an fog közzététetni.

A háborus segély folyosítását nem kell külön kérni,

hanem azt két egyenlő részletben és pedig az első

részletet június hó folyamán, a második részletet 1918.

október havában fogják az igényjogosultak posta-

takarékpénztár útján megkapni.

Felvilágosításokért vagy felszólalásokkal ahhoz a

számfejtőséghez kell fordulni, a mely a végfelvételt is

utaltványozza.

Budapest, 1918. évi június hó 6-án.

A m. kir. államvasutak igazgatóság.

(Utányomás nem díjazatik.)

Felelős szerkesztő: Hoitsy Pál

Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Vármeleg-utca 11

Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

A kik szeretik gyermekeiket,

fizessenek elő

JÓ PAJTÁS

képes gyermeklapra.

Alapította: SEBŐK ZSIGMOND

Szerkeszti: BENEDEK ELEK

Előfizetési ára: negyedévenként 4 korona.

Előfizetéseket elfogad és mutatónyvnyomatot küld

a „JÓ PAJTÁS” kiadóhivatala

Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

A Jó Pajtás érdekes, mert elbeszéléseit, regényeit, meséit, verseit a legjobb magyar írók írják. Tartalma gazdag, mert minden számában minden, amit a gyermek olvasni szeret. Szép képeit jeles magyar művészek rajzolják. Minden héten új és egyre kedvesebb tartalommal jelenik meg.

Advertisement for children's medicine: Gyermekeknek legbiztosabb szer váltóláz, hideglelés és számkököhéj ellen a magyar orvosok által 40 aranyjuttalmazott Bozsnyay világhírű Chinin-czukorkája és Chinin-csokoládéja.

Advertisement for Perzsaszőnyeg-különlegességek! Antik ezüst tárgyak, nagy választékban kaphatók ROSENSTINGL NÉL IV., Deák-tér 4. * Telefon 6-76.

Advertisement for EHRBAR and REMÉNYI MIHÁLY. EHRBAR és minden más előkelőbb mester-gyártmányú zongorát, pianinót legolcsóbban vehet a szolid és szolgálat-szerű általánosan elismert REMÉNYI MIHÁLY cég zongora- és harmonium telepén, Budapest, VII., Király-utca 58. és 60.

Advertisement for LOHR MÁRIA (KRONFUSZ) A főváros első és legnépszerűbb csipke-főnöke: 11. Fő-utca 27. IV. Ekkor-6. Keoskamé-utca 14. V. Harminczad-utca 4. VI. Teréz-körút 35. Andrássy-út 16. VIII. József-körút 2. Telefon: Józsa. 2-37

Advertisement for Dr. FLESCHE „Korona” gyógyszerára, Győr. „Skaboform”-kenőcs. Nem piszkít, teljesen szagtalan. Próbátégely 3. — korona kis tégely 5 korona családi tégely 12 K. — Budapesti főraktár: Török gyógyszerárban, VI., Király-utca 12.

Advertisement for BRAUSWETTER JÁNOS ÓRÁK kiváló pontossággal szabályozva 10 évi jóállás mellett. ÉKSZEREK dívatos és keléses kivitelben. EVŐESZKÖZÖK ezüst és alpaccesztből. EZÜSTNEMŰEK és DISZTÁRGYAK szigorúan szabott jutányos árakon kész-péna és előnyös részletfizetési feltételek mellett beszerezhetők.

Advertisement for Fiatalos, üde arczbőrt varázsol elő 10 nap alatt és eltávolít minden teinhibát, nyomtát miteszer, pattanás, sárgafolt, ránc, orrvörösség, lilacos, hervadt, pettyhűtő bőrt, a Dr. Kayserling-féle szappán-zer. A kúra egyszerű, otthon végrehajtható, minden feltétele nélkül. Befelezése után az arc-bőr ragyogó tisztaságban, gyermekülétségben és tisztaságban pompázik. 1 üveg 15 — K. Diszkrét csomagolás utávvétel. — Gyár: HIVARTON & Co. — Székhely: GROSS ARTEL Budapest, VIII., József-körút 22. (Főiskola 1.)

Advertisement for Pénzét vissza-fizetem, ha Yes-Qui-Si a ezime annak az előnyösen ismert folyóiratnak, melyből a legkönyebben és leggyorsabban lehet biztos sikerrel megtanulni az angol, francia és német világhíreket. Mutatónyvnyomatot ingyen küld a Yes-Qui-Si kiadóhivatala Budapest, III., Lajos-utca 92.

Advertisement for BALTBELGIR BILA, Kassa. Ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás. A gyár teljes üzemben van. Ruhafestés felkérése és egyen-ruhák tisztítása soronkivül.

Advertisement for ISMERETEK TÁRA Szerkesztik ENDREI ÁKOS és MÁRTON JENŐ. Az Ismeretek Tára az iskolai ismereteknek rövid, de alapos magyarázata. — Eddig megjelent: 1. Szekő Aladár. Magyar nyelvtan helyesírás szó-tárral — K 1.40 2. T. Badinyi Sándor. Magyarország oknyomozó története. Áttekintő összefoglalásokkal, érettségi és tan-képesítő vizsgálatra készülőknek — K 1.80 3. Soltz Kornél. Latin nyelvtan gyakorlatokkal és két színes táblázattal. — K 1.80 4. Lenkei Ferenc. Algebra — K 2.— 5. Ujj Gyula. Természettan. I. kötet: Mechanika. Akusztika — K 2.80 6. Ujj Gyula. Természettan. II. kötet: Fénytan. Hőtan. Mágnesség. Elektromosság. Kozmografia — K 2.80 7. Márton Jenő. Német nyelvtan olvasmányokkal és gyakorlatokkal — K 2.— 8. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fon-tosabb művek tartalmi ismertetésével. I. rész: Kis-faludy Károly felléptéig — K 2.— 9. Endrei Ákos. A magyar irodalom története a fon-tosabb művek tartalmi ismertetésével. II. rész: Kis-faludy Károly felléptétől a legújabb korig — K 2.— 10. Soltz Kornél. Latin mondattan T. Livius, Corn. Nepos, J. Caesar és Phaedrus műveiből vett olvas-mányokkal kapcsolatban — K 2.— 11. Lenkei Ferenc. Geometria I. rész: Planimetria és trigonometria — K 2.— 12. Lenkei Ferenc. Geometria II. rész: Stereometria és analitika — K 2.— 13-14. Sajtó alatt. 15. Fehér Jenő. A tavaszi flóra legközönségesebb vi-rágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.60 16. Tauber N. Nándor. Rövid kereskedelmi levelező a megfelelő német szólásmódokkal — K 2.80 17. Fehér Jenő. Az őszi flóra legközönségesebb virágos növényeinek könnyű és gyors határozója. Kezdek számára. 102 ábrával a bevezetésben K 1.20 A LAMPEL R. Kk. (Wodianer F. és Fiai) r.-t. kiadása. Kaphatók minden könyvkereskedésben.

FOGAK és teljes fogorok
szájpolítás nélkül,
a gyökerek eltá-
volítása főleg
Széplátás fog- és szájbetegségeiben.

FOG -törések, arany-
fogkoronák és
aranyhidak tar-
tó porcelán- és
aranytömések. tis évi jóállással.

FOG -huzás teljes érzésteleni-
téssel; hasznavehetően,
rég fogorokot átalakították
Yükök egy nap alatt
kielégítőnek. — Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB
fogorvos, egyetemi orvostudor,
Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest,
VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

új könyve:

EGYMÁS KÖZT

Tartalmaz 30 novellát. ♦♦ Ára 8 korona.

Kiadja a Franklin-Társulat.

Kapható minden könyvkereskedésben.

HIRDETÉSEK

- felvételnek
- a kiadó-
- hivatalban
- BUDAPEST,
- Egyetem-u. 4.

A MAGYAR KÖNYVTÁR

Szerkeszti RADÓ ANTAL

új füzete:

897-898. szám

SZINI GYULA

ELBESZÉLÉSEK

Ára 80 fillér.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Új aktuális könyv!

NEUMANN KÁROLY dr.

VÁMTARIFA ÉS VASUTI DIJSZABÁS

Kereskedelempolitikai tanulmány.

Ára 4 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN

Vidám perczeket szerez magának,
ha elolvassa

ZSOLDOS LÁSZLÓ
új könyvét. Ozime:

AZ ÜRGE

Ára 5 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN

Vadászsportot űzők

akár itthon, akár a fronton vannak —
figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”

KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot

Állandó melléklete

„A vadászeb”

czimű ebtenyésztési szaklap.

Mintakét lap gyönyörűen illusztrálva.

Szerkeszti: Kovács KERPELY BÉLA.

Előfizetési ár mindkét lapra:

egész évre 20 K és 4 K háborús pótdíj összesen 24 K
fél * 10 * 2 * 12 *
negyed * 5 * 1 * 6 *

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.
(Franklin-Társulat.)

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Alapította

GYULAI PÁL

Szerkeszti

HEINRICH GUSZTÁV

Egy-egy szám ára 30 fillér.

Új füzet:

1884-1887. szám

TURGENJEV

ASZJA

Orosz eredetiből fordította

TRÓCSÁNYI ZOLTÁN.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN.

KULTURA ÉS TUDOMÁNY

új kötete:

VILÁGPOLITIKA

A világtörténet legújabb fejezete

(1871-1914)

Irtá

BALANYI GYÖRGY dr.

kegyesrendi tanár

Főbb fejezetei: A hármasszövetség előzményei.
A hármasszövetség kora.
Bekerítő politika.
Utolsó erőpróbák.

Ára kötve 6 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

*

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSSEN.

26-27. SZÁM. 1918. (65. ÉVF.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JULIUS HÓ 7.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek: {
Egész évre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is eszolandó.

ÁTKELÉS A PIAVÉN. — A sajtóhadiszállás felvétele.